

An Bhruiséil, 4.3.2020
COM(2020) 80 final

2020/0036 (COD)

Togra le haghaidh

RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

**lena mbunaítear an creat chun aeráidneodracht a bhaint amach agus lena leasaítear
Rialachán (AE) 2018/1999 (An Dlí Aeráide Eorpach)**

MEABHRÁN MÍNIÚCHÁIN

1. COMHTHÉACS AN TOGRA

- **Forais agus cuspóirí an togra**

Leagtar amach sa Teachtaireacht maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip¹ straitéis nua fáis don Aontas Eorpach a bhfuil sé mar aidhm léi an tAontas a chlaohlú ina shochaí chóir rathúil chun caighdeán maireachtála na nglún atá ann anois agus na nglún atá le teacht a fheabhsú, sochaí ag a bhfuil geilleagar nua-aimseartha iomaíoch atá éifeachtúil ó thaobh acmhainní de, nach mbeidh aon ghlanastaíochtaí gás ceaptha teasa ann in 2050, agus nach mbeidh an fás eacnamaíoch ceangailte a thuilleadh le húsáid acmhainní. Athdhearbhaítear leis an gComhaontú Glas don Eoraip an uailmhian atá ag an gCoimisiún go mbeidh an Eoraip ar an gcéad mhór-roinn neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050.

Dúshlán práinneach is ea é dul i ngleic leis an athrú aeráide. Tá an t-atmaisféar ag éirí níos teo agus tionchar aige seo cheana ar shaoránaigh. Feictear do shaoránaigh na hEorpa gur fadhb thromchúiseach atá san athrú aeráide, agus iad ag iarraidh go ndéanfar a thuilleadh chun dul i ngleic leis². Tá tionchar thromchúiseach á imirt ag an athrú aeráide ar éiceachórais agus ar bhithéagsúlacht an domhain, agus ar ár gcórais sláinte agus bhia, agus an tionchar sin ag éirí níos tromchúisí de réir a chéile. Deimhnítear sa tuarascáil speisialta ón bPainéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC) ar thionchar an téimh dhomhanda atá 1.5 °C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch agus ar na conairí gaolmhara maidir le laghdú ar astaíochtaí domhanda na ngás ceaptha teasa, go n-éiríonn na tionchair a bhíonn ag an athrú aeráide níos measa go gasta de réir mar a ardaíonn meánteocht an domhain, agus léirítear freisin go bhfeicfí tionchair thromchúiseacha ag 2 °C fiú amháin, mar gheall ar an athrú aeráide. Lena bheith ar an mbealach ceart chun nach airde ná 1.5°C an t-ardú teochta, measann an Painéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide go mbeidh gá le neodracht ó thaobh CO₂ de ar an leibhéal domhanda faoi 2050 agus le neodracht ó thaobh gach uile ghás ceaptha teasa eile am éigin níos moille ná sin le linn an chéid seo. Mar gheall ar phráinn an dúshláin seo, ní mór don Aontas dlús a chur faoina ghníomhaíocht agus ceannaireacht dhomhanda a léiriú trína bheith neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050, ag cuimsiú gach earnáil sa gheilleagar agus ní hamháin aon dé-ocsaíd charbóin atá fágtha a chúiteamh faoi 2050, ach aon astaíochtaí gás ceaptha teasa atá fágtha a chúiteamh chomh maith, de réir mar a leagtar amach sa Teachtaireacht ‘Pláinéad Glan do Chách - Fís straitéiseach fhadtéarmach Eorpach do gheilleagar a bheidh rathúil, nua-aimseartha, iomaíoch agus neodrach ó thaobh na haeráide de’³ agus mar a deimhníodh sa Teachtaireacht maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip.

D'fhorhnuigh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle Eorpach araon cuspóir aeráidneodrachta fadtéarmach an Aontais.

D'fhorhnuigh Parlaimint na hEorpa cuspóir an Aontais maidir le glan-astaíochtaí nialasacha gás ceaptha teasa a bhaint amach faoi 2050 ina rún an 14 Márta 2019 maidir leis an athrú

¹ COM(2019) 640 leagan deiridh.

² Dar leis an tuarascáil ar Eorabharaiméadar Speisialta 490 maidir leis an “Athrú Aeráide”, Aibreán 2019, measann 93% de shaoránaigh an Aontais gur fadhb thromchúiseach atá san athrú aeráide agus tá mórán mór de dhaonra an Aontais ag iarraidh go ndéanfar tuilleadh gníomhaíochta i dtaca leis an athrú aeráide.

³ COM(2018) 773 leagan deiridh.

aeráide⁴. I rún an 28 Samhain 2019, chuir sí i bhfios nach mór don Aontas, mar cheannaire domhanda agus in éineacht le mórgheilleagair dhomhanda eile, a dhícheall a dhéanamh glan-astaíochtaí nialasacha gás ceaptha teasa a bhaint amach a luaithe is féidir agus faoi 2050 ar a dhéanaí⁵, agus tá éigeandáil aeráide agus comhshaoil fógartha aici⁶. Tá Parlaimint na hEorpa ag tathant ar an gCoimisiún measúnú iomlán a dhéanamh ar an tionchar a bhíonn ag gach togra ábhartha buiséadach agus reachtach ar an aeráid agus an comhshaoil, agus a áirithiú go bhfuil siad ag teacht go hiomlán leis an gcuspóir chun an téamh domhanda a theorannú faoi 1.5°C, nach bhfuil na tograí sin ag cur le cailliúint na bithéagsúlachta, agus go ndéanfar athchóiriú forleathan ar bheartais a bhaineann le talmhaíocht, trádáil, iompar, fuinneamh agus infheistiú bonneagair. Ina rún an 15 Eanáir 2020 ar an gComhaontú Glas don Eoraip, d'iarr Parlaimint na hEorpa go ndéanfar na hathruithe is gá le go mbeidh an Eoraip ina sochaí atá neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050 ar a mhéad agus gur fíorghaisce Eorpach a bheidh sa mhéid seo⁷.

Tá sé ar cheann den cheithre thosaíocht atá ag an gComhairle Eorpach ina Clár Oibre Straitéiseach 2019–2024⁸ Eoraip atá sóisialta, cóir, glas agus neodrach ó thaobh na haeráide de a thógáil. Ag féachaint don fhaisnéis eolaíoch is déanaí dá bhfuil ar fáil agus don ghá an ghníomhaíocht aeráide a neartú, d'fhorhuinigh an Chomhairle Eorpach, an 12 Nollaig 2019, an cuspóir go mbainfear Aontas a bheidh neodrach ó thaobh na haeráide de amach faoi 2050, i gcomhréir le cuspóirí Chomhaontú Pháras⁹. D'aithin an Chomhairle Eorpach go raibh gá le creat cumasúcháin a chur ar bun agus gur gá infheistiúocht shuntasach phoiblí agus phríobháideach san aistriú. Tháinig an Chomhairle Eorpach ar an tátal freisin nach mór do reachtaíocht agus beartais ábhartha uile an Aontais a bheith comhsheasmhach le comhlíonadh an chuspóra aeráidneodrachta agus cuidiú leis agus, san am céanna, cothrom iomaíochta a urramú, agus d'iarr sí ar an gCoimisiún scrúdú a dhéanamh féachaint an gá na rialacha atá ann cheana a choigeartú.

Chuir an tAontas creat cuimsitheach beartas i bhfeidhm chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú. Tá an geilleagar á nuachóiriú agus á chlaohlú cheana mar gheall air agus é d'aidhm aige aeráidneodracht a bhaint amach. Idir 1990 agus 2018, laghdaíodh astaíochtaí gás ceaptha teasa 23%¹⁰, agus san am céanna tháinig méadú 61 % ar an ngeilleagar. Tá gá le gníomhaíochtaí breise agus beidh ról le himirt ag gach uile earnáil mar go bhfuiltear ag súil nach laghdófaí astaíochtaí gás ceaptha teasa ach 60 % faoi 2050 leis na beartais atá ann faoi láthair agus dá bhrí sin tá go leor le déanamh fós chun an aeráidneodracht a bhaint amach.

Sa chomhthéacs sin, tá sé d'aidhm ag an togra creat a bhunú chun an aeráidneodracht a bhaint amach san Aontas. Tá sé mar aidhm aige bealach chun cinn a chur ar fáil chun an aeráidneodracht a bhaint amach, agus chun cur le deimhneacht agus muinín maidir le tiomantas an Aontais do ghnólachtaí, d'oibríthe, d'infheisteoirí agus do thomhaltóirí, chomh

⁴ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 14 Márta 2019 maidir leis an athrú aeráide – fíis Eorpach straitéiseach fhadtéarmach ar mhaithe le geilleagar rachmasach, nua-aimseartha, iomaíoch atá neodrach ó thaobh na haeráide de, i gcomhréir le Comhaontú Pháras (2019/2582(RSP)).

⁵ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 28 Samhain 2019 maidir le Comhdháil na Náisiún Aontaithe 2019 maidir leis an Athrú Aeráide i Maidrid, an Spáinn (COP25) (2019/2712(RSP)).

⁶ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 28 Samhain 2019 maidir leis an éigeandáil aeráide agus comhshaoil (2019/2930(RSP)).

⁷ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 15 Eanáir 2020 maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip (2019/2956(RSP)).

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024-en.pdf>.

⁹ Arna dhaingniú ag an Aontas Eorpach an 5 Deireadh Fómhair 2016, agus arna theacht i bhfeidhm an 4 Samhain 2016.

¹⁰ I dtaca le gach earnáil den gheilleagar seachas an loingseoireacht idirnáisiúnta, SWD(2019)396.

maith le trédhearcacht agus cuntasacht agus, ar an gcaoi sin, rathúnas agus cruthú poist a chothú. Chuige sin, tá sé d'aidhm aige a leagan amach i reachtaíocht cuspóir aeráidneodrachta an Aontais a bhaint amach faoi 2050, i gcomhréir leis na torthaí eolaíochais is déanaí a thuairiscigh an Painéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC) agus an Clár Idir-Rialtasach maidir le Beartas Eolaíochta um Sheirbhísí Bithéagsúlachta agus Éiceachórais (IPBES), agus cur le cur chun feidhme iomlán Chomhaontú Pháras maidir leis an Athrú Aeráide, lena n-áirítear an cuspóir fadtéarmach an meánmhéadú domhanda ar an teocht a choinneáil roinnt mhaith faoi bhun 2°C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch agus iarrachtaí a dhéanamh an méadú ar an teocht a theorannú go 1.5°C. Tá sé mar chuspóir aige freisin cur le cur chun feidhme na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe. Foráiltear sa togra freisin maidir leis na coinníollacha a bheidh ag teastáil chun conair a leagan amach i dtaca leis an aeráidneodracht san Aontas faoi 2050, measúnú rialta a dhéanamh ar an dul chun cinn i dtaca leis an aeráidneodracht a bhaint amach, leibhéal na deacrachta a bhaineann leis an mbealach chun cinn seo, agus sásraí i gcás moille ar an dul chun cinn nó neamhréireachtaí le cuspóir aeráidneodrachta an Aontais 2050.

D'ainneoin na n-iarrachtaí a rinneadh chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a ísliú, bíonn tionchar fós ag an athrú aeráide ar chomhshaol, saoránaigh, agus geilleagar an Aontais, agus leanfaidh na tionchair sin go fóill. Tá géarghá le gníomhaíochtaí leanúnacha uailmhianacha maidir le hoiriúnú don athrú aeráide, ina measc sin na hiarrachtaí maidir le díonadh ar an athrú aeráide, forbairt na hathléimneachta, cosc agus ullmhacht, na hiarrachtaí sin a neartú, chomh maith lena áirithiú go mbeidh aistriú cóir ann.

- **Comhsheasmhacht le forálacha beartais atá sa réimse beartais cheana**

Tá sé d'aidhm ag an togra an creat beartais atá ann cheana a chomhlánú tríd an treo taistil fadtéarmach a leagan amach agus an cuspóir aeráidneodrachta faoi 2050 a chumhdach i ndlí an Aontais, feabhas a chur ar iarrachtaí oiriúnúcháin, próiseas a bhunú chun conair go dtí 2050, measúnú rialta agus próiseas i gcás dul chun cinn easnamhach nó neamhréireachtaí a leagan amach agus a thabhairt cothrom le dáta. Leis an gcreat sin, cuirtear de chúram ar an gCoimisiún beartais agus reachtaíocht an Aontais atá ann cheana a athbhreithniú i bhfianaise a gcomhsheasmhacht leis an gculpóir aeráidneodrachta chomh maith leis an gconair a shaináithnítear. Áirithítear go mbeidh comhsheasmhacht ann le Rialachán (AE) 2018/1999 maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide trí leasuithe iarmhartacha ar an Rialachán sin a chur san áireamh. Glacadh roinnt tionscnamh eile maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip, ina measc sin Plean Infheistíochta an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip¹¹ agus togra le haghaidh Rialachán lena mbunaítear an Ciste um Aistriú Cóir¹². Tá tionscnaimh eile á n-ullmhú faoi láthair agus tacóidh siad le cuspóirí an Rialacháin seo a bhaint amach. Ina measc sin, tá leagan úr, níos uailmhianá de Straitéis an Aontais Eorpaigh maidir le hOiriúnú don Athrú Aeráide, seoladh Chomhshocrú Aeráide Eorpach, straitéis tionsclaíochta de chuid an Aontais chun dul i ngleic le dúshlán dúbailte an chlaohlaithe ghlais agus dhigitigh, agus plean gníomhaíochta nua don gheilleagar ciorclach, chomh maith le straitéis inbhuanaithe airgeadais lena ndéanfar an inbhuanaitheacht a leabú a thuilleadh sa chreat um rialachas corparáideach.

Maidir leis na hionstraimí beartais sin arb ann dóibh cheana agus ina bhfuil dearcadh i dtaobh 2030, ba cheart don Choimisiún measúnú a dhéanamh ar sprioc 2030 an Aontais maidir le laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a mhéadú agus tograí a dhéanamh maidir léi sin lena

¹¹ COM(2020) 21 final an 14 Eanáir 2020.

¹² Togra le haghaidh Rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear an Ciste um Aistriú Cóir, COM (2020) 22 final.

áirithiú go bhfuil sí i gcomhréir le cuspóir aeráidneodrachta 2050. Faoi Meán Fómhair 2020, cuirfidh an Coimisiún plean tioncharmheasta i láthair chun sprioc an Aontais maidir le laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa do 2030 a mhéadú go 50 % ar a laghad agus go 55 % i gcomparáid leibhéil 1990 ar bhealach freagrach. Déanfaidh an Coimisiún togra chun an Rialachán seo a leasú dá réir sin agus, faoi mhí an Mheithimh 2021, athbhreithniú agus athscrúdú a dhéanamh ar na hionstraimí beartais gaolmhara ábhartha, i gcás inar gá sin.

Don tréimhse 2030 go 2050, bheadh sé de chumhacht ag an gCoimisiún gníomhartha tarmlichte a ghlacadh chun an Rialachán seo a fhorlíonadh tríd an gconair a leagan amach ar leibhéal an Aontais chun an cuspóir do 2050 a bhaint amach le himeacht ama.

Tá gníomhú domhanda ag teastáil chun dul i ngleic le dúshlán domhanda an athraithe aeráide. Cé nach bhféadfaidh an tAontas an t-athrú aeráide a réiteach mura ngníomhaíonn gníomhaithe eile, mar gheall nach bhfuil an tAontas féin freagrach ach as 10 % d'astaíochtaí gás ceaptha teasa an domhain, is ceannaire é, mar sin féin, san aistriú chuig geilleagar a bhfuil astaíochtaí gás ceaptha teasa glan-nialasacha ann. Ós rud é mura leor dul chun cinn an domhain ó thaobh chuspóirí Chomhaontú Pháras, tá gá anois le ceannaireacht an Aontais níos mó ná riamh. De réir mar a leagann an tAontas amach a spriocanna uailmhianacha féin, leanfaidh sé de bheith ar thús cadhnaíochta sa chaibidlíocht idirnáisiúnta chun cur le huailmhian na n-astáirí móra roimh Chomhdháil na Náisiún Aontaithe maidir leis an Athrú Aeráide i nGlaschú in 2020. Leanfaidh an tAontas de bheartas uailmhianach aeráide a chur chun cinn agus a chur chun feidhme ar fud an domhain, i gcomhthéacs na taidhleoireachta láidre i ndáil leis an aeráid chomh maith, agus rachaidh sé i ndlúth-theagmháil leis na comhpháirtithe uile chun an iarracht chomhchoiteann a mhéadú ina thaobh agus, san am céanna, cothroime iomaíochta á háirithiú aige.

- **Comhsheasmhacht le beartais eile de chuid an Aontais**

Ba cheart gníomhaíochtaí agus beartais uile an Aontais a bheith ar aon dul le chéile chun cuidiú leis an Aontas aistriú rathúil cóir chuig an aeráidneodracht agus todhchaí inbhuanaithe a bhaint amach, mar a chuir an Coimisiún in iúl sa Teachtaireacht maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip. Mar sin, tá an tionscnamh seo nasctha le go leor réimsí beartais eile, lena n-áirítear beartais sheachtracha an Aontais. D'fhógair an Coimisiún go bhfeabhsóidh sé an chaoi a dtéann a threoirlínte maidir le rialáil níos fearr agus a uirlisí tacaíochta i ngleic le saincheisteanna inbhuanaitheachta agus nuálaíochta, agus é mar chuspóir aige go gcomhlíonfaidh tionscnaimh uile an Aontais an mionn glas 'gan aon dochar a dhéanamh'.

Tá moltaí an Choimisiúin do na Ballstáit mar a leagtar amach sa Rialachán atá beartaithe ina comhlánú ar na moltaí a eisíodh i gcomhthéacs an tSeimeastair Eorpaigh. Bíodh go ndírítear sa Seimeastar Eorpach ar shaincheisteanna a bhaineann le hathchóirí maicreacnamaíoch agus an t-athchóiríú struchtúrach — lena gcuimsítear saincheisteanna aeráide — díríonn an tionscnamh seo ar fhorbairtí beartais ar leith nach bhfuil ag teacht leis an gcuspóir aeráidneodrachta nó leis an gconair chuig an aeráidneodracht.

2. **BUNÚS DLÍ, COIMHDEACHT AGUS COMHRÉIREACHT**

- **Bunús dlí**

Déantar le hAirteagal 191 go hAirteagal 193 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE) inniúlachtaí an Aontais i réimse an athraithe aeráide a dheimhniú agus a shonrú. Is é Airteagal 192(1) CFAE bunús dlí an togra seo. I gcomhréir le hAirteagail 191 agus 192(1) CFAE, rannchuideoidh an tAontas Eorpach, *inter alia*, leis na cuspóirí a leanas a shaothrú: cáilíocht an chomhshaoil a chaomhnú, a chosaint agus a fheabhsú, bearta a chur chun cinn ar

an leibhéal idirnáisiúnta chun dul i ngleic le fadhbanna réigiúnacha nó domhanda an chomhshaoil, agus go háirithe an t-athrú aeráide a chomhrac.

- **Coimhdeacht (maidir le hinniúlacht neamheisiach)**

Is dúshlán é an t-athrú aeráide nach féidir a réiteach le gníomhaíochtaí náisiúnta nó áitiúla amháin. Le gníomhaíocht chomhordaithe an Aontais is féidir gníomhaíocht náisiúnta agus áitiúil a fhorlónadh agus cur le gníomhaíocht náisiúnta agus áitiúil go héifeachtach agus déantar gníomhaíocht aeráide a fheabhsú. Tá gá le comhordú a dhéanamh ar an ngníomhaíocht aeráide ar an leibhéal Eorpach agus, nuair is féidir, ar an leibhéal domhanda, agus tá bonn cirt le gníomhaíocht an Aontais ar bhonn na coimhdeachta. Ó 1992 i leith, tá an tAontas Eorpach ag obair chun réitigh chomhpháirteacha a fhorbairt agus chun gníomhaíochtaí domhanda chun dul i ngleic leis an athrú aeráide a bhrú chun cinn. Go sonrach, ba cheart é a bheith mar aidhm le gníomhaíocht ar leibhéal an Aontais foráil a dhéanamh maidir le cuspóirí aeráide fadtéarmacha a bhaint amach ar bhealach costéifeachtach, agus an chothromaíocht agus sláine an chomhshaoil a áirithiú ag an am céanna. Trí rialachas stóinsithe a bhunú i dtaca le cuspóir aeráidneodrachta an Aontais 2050, d'fhéadfaí a áirithiú go mbeidh an tAontas ar an mbóthar ceart i gcónaí chun an cuspóir sin a bhaint amach. Le gníomhaíocht maidir le hoiriúnú don athrú aeráide ar leibhéal an Aontais is féidir beartais agus bearta oiriúnaithe a chomhtháthú sna príomhearnálacha, sna leibhéil rialachais agus i mbeartais an Aontais.

- **Comhréireacht**

Comhlíonann an togra prionsabal na comhréireachta toisc nach dtéann sé thar a bhfuil riachtanach chun an creat a leagan síos chun an aeráidneodracht a bhaint amach. Tá sé mar aidhm leis an togra treoir a chur ar fáil tríd an Aontas a chur ar bhealach na haeráidneodrachta, trí chinnteacht a bheith ann maidir le tiomantas an Aontais agus trí thrédhearcacht agus cuntasacht a áirithiú trí phróiseas measúnaithe agus tuairiscithe a leagan amach. Iarrtar ar na Ballstáit na bearta is gá a dhéanamh chun cur ar a gcumas an cuspóir aeráidneodrachta a bhaint amach ach ní ordaíonn sí beartais shonracha nó bearta sonracha, rud a thugann solúbthacht do na Ballstáit, agus an creat rialála le haghaidh spriocanna laghdaithe astaíochtaí gás ceaptha teasa 2030 á chur san áireamh. Leagtar amach ann sásra chun athbhreithniú a dhéanamh ar na beartais atá ann cheana agus ar reachtaíocht an Aontais nó chun bearta breise a ghlacadh, ach ní áirítear leis sin na tograí mionsonraithe fós. Ar an gcuma chéanna, tugtar níos mó solúbthachta sa togra chun a áirithiú go bhfeabhsóidh an tAontas acmhainneacht oiriúnaitheachta i dtaca le tionchair an athrú aeráide.

- **An rogha ionstraim**

Is le Rialachán is fearr is féidir cuspóirí an togra seo a shaothrú. Áiritheofar leis sin infheidhmeacht dhíreach na bhforálacha. Leagtar ceanglais ar na Ballstáit rannchuidiú leis an gcuspóir fadtéarmach seo a bhaint amach. Ina theannta sin, tá cuid mhór de na forálacha dírithe ar an gCoimisiún (measúnú, tuairisciú, moltaí, bearta breise, athbhreithniú) agus ar an nGníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil agus dá bhrí sin ní fhéadfaí iad a chur chun feidhme trí thrasúiomh náisiúnta. Tá gá le cur chuige reachtach seachas neamhreachtach chun an cuspóir fadtéarmach a dhaingniú i ndlí an Aontais Eorpaigh.

3. TORTHAÍ Ó MHEASTÓIREACHTAÍ EX POST, Ó CHOMHAIRLIÚCHÁIN LEIS NA PÁIRTITHE LEASMHARA AGUS Ó MHEASÚNUITHE TIONCHAIR

- **Comhairliúcháin leis na páirtithe leasmhara**

Agus an Teachtaireacht maidir le ‘Pláinéad Glan do Chách’ á hullmhú aige, rinne an Coimisiún comhairliúchán poiblí ón 17 Iúil go dtí an 9 Deireadh Fómhair 2018, agus breis agus 2800 freagra faighte aige ó réimse leathan páirtithe leasmhara. D’eagraigh an Coimisiún imeacht do pháirtithe leasmhara an 10-11 Iúil 2018 freisin. Aimsíodh sa chomhairliúchán poiblí a rinne an Coimisiún mar ullmhúchán don Teachtaireacht maidir le ‘Pláinéad Glan do Chách’ go bhfuil tacaíocht shuntasach ann, ó dhaoine aonair agus ó eagraíochtaí araon, le go n-éireoidh leis an gCoimisiún cothromaíocht a bhaint amach idir astaíochtaí agus aistrithe gás ceaptha teasa faoi 2050. Tá tuarascáil achoimre ar na gníomhaíochtaí comhairliúcháin a rinneadh don Teachtaireacht maidir le ‘Pláinéad Glan do Chách’ i gceangal leis an ngrinnanailís a thacaíonn leis an Teachtaireacht ón gCoimisiún COM (2018) 773¹³. As glacadh na Teachtaireachta maidir le ‘Pláinéad Glan do Chách’, d’eascair plé cuimsitheach, a lean ar aghaidh ar feadh bliana, idir na Ballstáit, institiúidí, údaráis réigiúnacha agus áitiúla, comhpháirtithe sóisialta, gnóilachtaí, earnáil na tionsclaíochta, páirtithe leasmhara agus na saoránaigh. Mar gheall ar an rannpháirtíocht shóisialta leathan seo, bhí an deis ann feabhas a chur ar an bplé agus teacht ar chomhaontú forleathan maidir le huailmhian an Aontais do 2050¹⁴. Ina theannta sin, an 28 Eanáir 2020, d’eagraigh an Coimisiún ócáid phoiblí inar tógadh le chéile réimse leathan páirtithe leasmhara chun plé a dhéanamh ar chur chun feidhme an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip - an Dlí Aeráide Eorpach. Roinn painéil a dtuairimí maidir le hábhar an Dlí Aeráide, phléigh siad gnéithe sóisialta agus airgeadais an Chomhaontaithe Glas don Eoraip agus ghlac siad páirt i seisiún ceisteanna agus freagraí leis an bpobal. D’fhoilsigh an Coimisiún treochlár maidir leis an tionscnamh freisin a bhí oscailte ar feadh ceithre seachtaine chun aiseolas a thabhairt, ón 9 Eanáir 2020 go dtí an 6 Feabhra 2020. Chuir go leor páirtithe leasmhara a bhí i láthair ag an imeacht a gcuid aiseolais isteach. Fuarthas 926 freagra san iomlán. I measc na rannpháirtithe bhí go leor comhlachas Eorpacha agus náisiúnta a dhéanann ionadaíocht ar earnálacha tionsclaíochta amhail na hearnálacha fuinnimh, mótarfheithiclí agus cruach, chomh maith le cuideachtaí príobháideacha, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus lear saoránach de chuid an Aontais. Chuir údaráis phoiblí ó sheacht mBallstát (an Danmhairg, an Fhrainc, an Ghearmáin, an Phortaingéil, an Spáinn, an tSualainn agus an Ísiltír) leis an gcomhairliúchán.

- **Measúnú tionchair**

Mar thaca ag an Teachtaireacht maidir le ‘Pláinéad Glan do Chách’, rinne seirbhísí an Choimisiúin grinnanailís¹⁵. Iniúchtar ann an dóigh a d’fhéadfaí an aeráidneodracht a bhaint amach trí bhreathnú ar na príomhearnálacha eacnamaíochta go léir, lena n-áirítear fuinneamh, iompar, tionsclaíocht agus talmhaíocht. Beidh tionchar leanúnach ag na beartais reatha tar éis 2030 agus réamh-mheastar go mbeidh laghduithe thart ar 60 % ar astaíochtaí faoi 2050. Ní leor é sin, áfach, chun go gcuirfidh an tAontas le spriocanna teochta Chomhaontú Pháras.

¹³ Iarscríbhinn 7.1 a ghabhann leis an nGrinnanailís a thacaíonn le Teachtaireacht ón gCoimisiún COM(2018)773, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_analysis_in_support_en_0.pdf.

¹⁴ De réir an Eorabharaiméadar Speisialta 490, An tAthru Aeráide, Aibreán 2019, aontaíonn 92 % de na freagróirí — agus níos mó ná ochtar as deichniúr i ngach Ballstát — gur cheart astaíochtaí a íoslghdú agus na hastaíochtaí atá fágtha á bhfritháireamh, le go mbeidh geilleagar an Aontais neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050.

¹⁵ Grinnanailís a thacaíonn le Teachtaireacht ón gCoimisiún COM(2018)773, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_analysis_in_support_en_0.pdf.

Rinneadh anailís ar phunann cásanna chun an aistriú chuig glan-astaíochtaí nialasacha gás ceaptha teasa a bhaint amach faoi 2050, bunaithe ar réitigh theicneolaíochta atá ann cheana – réitigh atá ag teacht chun cinn i gcásanna áirithe – saoránaigh a chumhachtú agus gníomhaíocht a ailíniú i réimsí tábhachtacha amhail an beartas tionsclaíoch, an geilleagar ciorclach, airgeadas nó taighde agus nuálaíocht, agus cothroime shóisialta á háirithiú ag an am céanna chun aistriú cóir a bhaint amach. Cuireann an measúnú leis an litríocht eolaíoch agus leis an ionchur ó réimse leathan páirtithe leasmhara agus le samhaltú comhtháite, chomh maith, lena gcumasaítear tuiscint níos fearr ar chlaohlú na n-earnálacha fuinnimh, tionsclaíochta, foirgnimh, iompair, talmhaíochta, foraoiseachta agus dramhaíola, agus na hidirghníomhaíochtaí casta eatarthu. Mar gheall ar an anailís chuimsitheach seo a rinneadh le déanaí (Samhain 2018) maidir le cuspóir aeráidneodrachta 2050 agus an mheastóireacht ar straitéis oiriúnaithe an Aontais, níl aon ghá le measúnú tionchair.

- **Ceartha bunúsacha**

Urramaítear sa togra seo na ceartha bunúsacha agus comhlíontar na prionsabail a aithnítear go háirithe i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh. Go háirithe, cuirtear leis an togra seo leis an gcuspóir go dtabharfaí ardleibhéal cosanta don chomhshaol i gcomhréir le prionsabal na forbartha inbhuanaithe, mar a leagtar síos in Airteagal 37 de Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh¹⁶.

4. IMPLEACHTAÍ BUISÉADACHA

Beidh na tionchair indéreacha ar bhuiséid na mBallstát ag brath ar a rogha beartas agus beart náisiúnta maidir le laghduithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa agus maidir le gníomhaíocht eile maolaithe nó oiriúnaithe, agus leanfaidh siad den chuid is mó de na tograí comhlántacha a d'fhéadfadh a bheith ann chun ionstraimí gaolmhara a athbhreithniú nó togra a dhéanamh maidir le hionstraimí nua chun na laghduithe breise ar astaíochtaí gás ceaptha teasa is gá a bhaint amach a chuirfeadh i láthair sa phlean measúnaithe tionchair chun sprioc 2030 an Aontais maidir le laghduithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a mhéadú.

Chun an togra sin a chur chun feidhme is gá acmhainní daonna a ath-implonnú laistigh den Choimisiún agus foireann na Gníomhaíochta Eorpaigh Comhshaoil (EEA) a neartú beagán, mar a leagtar amach sa ráiteas airgeadais reachtach atá i gceangal leis seo.

5. EILIMINTÍ EILE

- **Pleananna cur chun feidhme, agus socrúithe faireacháin, meastóireachta agus tuairiscithe**

Tuairisciú trédhearcach agus rialta ó na Ballstáit mar aon le measúnuithe stóinsithe ón gCoimisiún agus sásraí chun a áirithiú go ndéanfar measúnú ar an dul chun cinn, tá siad ríthábhachtach chun a áirithiú go leanfaidh an tAontas de bheith ar an mbóthar ceart chun cuspóir aeráidneodrachta an Aontais 2050 a bhaint amach. Leis an tionscnamh seo cuirtear leis an bpróiseas atá bunaithe ar phleananna comhtháite náisiúnta don fhuinneamh agus don aeráid agus ar an gcreat trédhearcachta stóinsithe d'astaíochtaí gás ceaptha teasa agus ar fhaisnéis eile faoin aeráid atá i Rialachán (AE) 2018/1999 maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus Gníomhaíocht Aeráide. Bainfidh an Coimisiún úsáid, *inter alia*, as an bhfaisnéis a cuireadh isteach agus arna tuairisciú ag na Ballstáit faoin Rialachán Rialachais

¹⁶ IO C 326, 26.10.2012, lch. 391.

mar bhonn dá mheasúnú rialta ar an dul chun cinn. Áirítear leis sin faisnéis maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa, beartais agus bearta, réamh-mheastacháin agus oiriúnú. Bainfidh an Coimisiún úsáid as an bhfaisnéis sin freisin le haghaidh na nAthbhreithnithe ar Chur Chun Feidhme an Bheartais Comhshaoil agus le haghaidh an fhaireacháin ar na Cláir Ghníomhaíochta don Chomhshaoil. Féadfar an fhaisnéis a fhaightear ó na Ballstáit a chomhlánú le breathnadóireachtaí córasacha ar an atmaisféar trí bhreathnadóireachtaí ar an láthair chomh maith le breathnadóireachtaí cianbhraiteachta, amhail na breathadóireachtaí a sholáthraíonn Copernicus. Déanfaidh an Coimisiún measúnú rialta freisin ar cé acu an gá nó nach gá beartais agus reachtaíocht a thabhairt cothrom le dáta agus a athbhreithniú mar gheall ar an gconair, agus gníomhóidh sé i gcás nach leordhóthanach an dul chun cinn atá déanta.

- **Míniúchán mionsonraithe ar fhorálacha sonracha an togra**

Leagtar amach in Airteagal 2 cuspóir aeráidneodrachta an Aontais 2050, ag cuimsiú gach earnáil agus gach gás ceaptha teasa — ní hamháin CO₂ — atá le baint amach ar bhonn intíre laistigh den Aontas. Léirítear leis, i gcomhréir le Airteagal 4(4) de Chomhaontú Pháras, gur cheart do Pháirtithe na dtíortha forbartha leanúint de bheith ar thús cadhnaíochta trí thabhairt faoi dhearbhspríocanna laghdaithe astaíochtaí ar fud an gheilleagair. Aithnítear ann, cé gur cheart astaíochtaí gás ceaptha teasa a sheachaint ag an bhfoinse mar thosaíocht, go mbeidh gá le gáis cheaptha teasa a aistriú chun an gás ceaptha teasa atá fágtha in earnálacha, inar dúshlánaí an dícharbónú, a chúiteamh. Ba cheart linn nádúrtha foraoisí, ithreacha, tailte talmhaíochta agus bogaigh chósta a chothabháil agus a mhéadú a thuilleadh agus teicneolaíochtaí bainte carbóin amhail gabháil agus stóráil carbóin agus gabháil agus úsáid carbóin a dhéanamh costéifeachtach agus iad a úsáid. Leis an Airteagal ceanglaítear freisin ar Pharlaimint na hEorpa, ar an gComhairle, ar an gCoimisiún agus ar na Ballstáit na bearta is gá a dhéanamh ar leibhéal an Aontais agus ar an leibhéal náisiúnta araon chun go bhféadfar an cuspóir sin a bhaint amach ar bhonn comhchoiteann. Bearta ar leibhéal an Aontais, beidh siad sin ina gcuid thábhachtach de na bearta is gá chun an cuspóir sin a bhaint amach.

Trí chonair le haghaidh laghdaithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a shainaithe ar leibhéal an Aontais, cabrófar lena áirithiú go mbainfear amach cuspóir aeráidneodrachta 2050 an Aontais (Airteagal 3). Ag teacht le hamlínte Chomhaontú Pháras, déanfaidh an Coimisiún athbhreithniú ar chonair an Aontais. Faoi Chomhaontú Pháras, déanfaidh na Páirtithe breithniú go tréimhsiúil ar chur chun feidhme Chomhaontú Pháras agus déanfaidh siad measúnú ar an dul chun cinn comhchoiteann i dtaca le cuspóir Chomhaontú Pháras agus a chuid spriocanna fadtéarmacha a bhaint amach, sa ‘stocáireamh domhanda’. Laistigh de shé mhí ar a dhéanaí tar éis gach stocáireamh domhanda, déanfaidh an Coimisiún athbhreithniú ar an gconair.

Baineann Airteagal 4 le hoiriúnú don athrú aeráide. D’ainneoin na n-iarrachtaí maidir le maolú ar an athrú aeráide, tá sé ag cruthú an-chuid struis san Eoraip agus leanfaidh sé sin ar aghaidh, rud a fhágann go bhfuil géarghá le neartú iarrachtaí chun cur leis an acmhainneacht oiriúnaitheach, an athléimneacht a neartú agus an leochaileacht a laghdú, trí chur le reachtaíocht an Aontais lena dtugtar aghaidh ar chuspóirí sonracha a bhaineann leis an oiriúnú don athrú aeráide. Tá sé ríthábhachtach straitéisí agus pleananna oiriúnaithe a fhorbairt agus a chur chun feidhme i ndáil leis sin. Beidh sé d’aidhm dhíreach ag Straitéis Oiriúnaithe nua an Aontais cabhrú leis an sprioc sin a bhaint amach.

Déanfaidh an Coimisiún measúnú ar an dul chun cinn gach cúig bliana, i gcomhréir le hamlínte Chomhaontú Pháras (Airteagal 5 go 7). Roimh gach stocáireamh domhanda, déanfaidh an Coimisiún measúnú agus tuairisciú ar dul chun cinn comhchoiteann na mBallstát i dtaca le baint amach an chuspóir aeráidneodrachta nó oiriúnú don athrú sin, agus ar

chomhsheasmhacht bhearta an Aontais leis an gcuaspóir aeráidneodrachta nó le leordhóthanacht i dtaca le hacmhainn oiriúnaitheach a fheabhsú, athléimneacht a neartú nó leochaileacht a laghdú. Déanfaidh an Coimisiún na bearta is gá i gcás ina dtugtar le fios sa mheasúnú go bhfuil bearta an Aontais neamhréireach nó neamhleor nó nach leor an dul chun cinn atá déanta. Déanfaidh an Coimisiún measúnú rialta freisin ar bhearta náisiúnta ábhartha agus eiseoidh sé moltaí i gcás ina bhfaighidh sé neamhréireachtaí nó i gcás nach leor na bearta.

Togra le haghaidh

RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

lena mbunaítear an creat chun aeráidneodracht a bhaint amach agus lena leasaítear Rialachán (AE) 2018/1999 (An Dlí Aeráide Eorpach)

TÁ PARLAIMINT NA hEORPA AGUS COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagal 192(1) de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach,

Tar éis dóibh an dréachtghníomh reachtach a chur chuig na parlaimintí náisiúnta,

Ag féachaint don tuairim ó Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa¹⁷,

Ag féachaint don tuairim ó Choiste na Réigiún¹⁸,

Ag gníomhú dóibh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach,

De bharr an mhéid seo a leanas:

- (1) Leagtar amach sa Teachtaireacht ón gCoimisiún an 11 Nollaig 2019, dar teideal ‘An Margadh Glas Eorpach’¹⁹, straitéis nua fáis a bhfuil sé mar aidhm aici an tAontas Eorpach a chlaohlú ina shochaí chóir rathúil, ag a bhfuil geilleagar nua-aimseartha iomaíoch atá éifeachtúil ó thaobh acmhainní de, nach mbeidh aon ghlanastaíochtaí gás ceaptha teasa ann in 2050, agus nach mbeidh an fás eacnamaíoch ceangailte a thuilleadh le húsáid acmhainní. Tá sé mar aidhm aige freisin caipiteal nádúrtha an Aontais a chosaint, a chaomhnú agus a fheabhsú, agus sláinte agus folláine na saoránach a chosaint ar rioscaí agus tionchair a bhaineann leis an gcomhshaol. San am céanna, ní mór an t-aistriú sin a bheith cóir agus iniatach, gan duine ar bith a fhágáil chun deiridh.
- (2) Le Tuarascáil Speisialta an Phainéil Idir-Rialtasaigh ar an Athrú Aeráide (IPCC) maidir leis na tionchair a ghabhann le téamh domhanda 1.5 °C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch agus na conairí astaíochtaí gás ceaptha teasa domhanda gaolmhara²⁰ cuirtear bunús láidir eolaíoch ar fáil chun dul i ngleic leis an athrú aeráide agus léirítear inti an gá atá le dlús a chur leis an gníomhaíocht aeráide. Deimhnítear

¹⁷ IO C , , lch. .

¹⁸ IO C , , lch. .

¹⁹ Teachtaireacht ón gCoimisiún - Comhaontú Glas don Eoraip, COM(2019) 640 final an 11 Nollaig 2019.

²⁰ IPCC, 2018: Téamh Domhanda 1.5 °C. Tuarascáil Speisialta maidir le tionchair an téimh dhomhanda 1.5 °C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch agus na conairí astaíochtaí gás ceaptha teasa domhanda gaolmhara, i gcomhthéacs an fhreagairt dhomhanda a neartú ar an mbagairt a bhaineann leis an athrú aeráide, ar an bhforbairt inbhuanaithe agus ar iarrachtaí an bhochtaineacht a dhíothú [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, agus T. Waterfield (eagarthóir)].

inti go bhfuil géarghá ann le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú mar ábhar práinne, agus gur gá an t-athrú aeráide a theorannú go 1.5 °C, go háirithe chun an dóchúlacht go dtarlóidh eachtraí adhaimsire a laghdú. Léirítear sa Tuarascáil Mheasúnachta Dhomhanda²¹ (IPBES) 2019 a d'eisigh an Clár Idir-Rialtasach maidir le Beartas Eolaíochta um Sheirbhísí Bithéagsúlachta agus Éiceachórais an chailliúint bithéagsúlachta ar fud an domhain agus gurb é an t-athrú aeráide an tríú fachtóir is mó is cúis leis an gcailliúint bithéagsúlachta²².

- (3) Tá sé ríthábhachtach go mbeidh cuspóir cobhsaí fadtéarmach ann chun rannchuidiú leis an gclaochlú eacnamaíoch agus sochaíoch, poist agus fás agus chun go mbainfear amach Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe, chomh maith le bogadh i dtaca le sprioc theochta Chomhaontú Pháras 2015 maidir leis an athrú aeráide i ndiaidh an 21ú Comhdháil de na Páirtithe i gCreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide ('Comhaontú Pháras').
- (4) I gComhaontú Pháras leagtar amach sprioc fhadtéarmach maidir leis an meánmhéadú domhanda a choinneáil roinnt mhaith faoi bhun 2°C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch agus iarrachtaí a dhéanamh an méadú ar an teocht a theorannú go 1.5°C os cionn na leibhéal réamhthionsclaíoch²³, agus leagtar béim ann ar a thábhachtaí atá sé oiriúnú do dhrochthionchair an athraithe aeráide²⁴ agus na sreabha airgeadais a thabhairt ar aon dul leis an gcur chuige i dtaobh leibhéal íseal astaíochtaí gás ceaptha teasa agus forbairt atá seasmhach ó thaobh na haeráide²⁵.
- (5) Is é is aidhm do ghníomhaíocht aeráide an Aontais agus na mBallstát daoine agus an pláinéad, leas, rathúnas, sláinte, córais bhia, sláine na n-éiceachóras agus ár mbithéagsúlacht a chosaint ar bhagairt an athraithe aeráide, i gcomhthéacs chlár oibre 2030 maidir le forbairt inbhuanaithe, chun cuspóirí Chomhaontú Pháras a shaothrú agus chun an rathúnas a uasmhéadú laistigh de theorainneacha an phláinéid agus chun an athléimneacht a uasmhéadú agus chun leochaileacht na sochaí i leith athrú aeráide a laghdú.
- (6) Chun aeráidneodracht a bhaint amach ba cheart rannchuidiú a bheith de cheangal ar gach eanáil eacnamaíoch. I bhfianaise a thábhachtaí atá táirgeadh agus tomhaltas fuinnimh maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa, is ríthábhachtach aistriú go córas fuinnimh slán inbhuanaithe inacmhainne atá ag brath ar mhargadh inmheánach fuinnimh atá dea-fheidhmiúil. Is spreagadh tábhachtach chun an cuspóir aeráidneodrachta a bhaint amach atá sa chlaochlú digiteach, sa nuálaíocht theicneolaíoch agus sa taighde agus forbairt.
- (7) Tá beartas uailmhianach maidir leis an ngníomhaíocht aeráide á shaothrú ag an Aontas agus tá creat rialála curtha i bhfeidhm aige chun a sprioc 2030 maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a bhaint amach. Is é atá sa chreat rialála sin, inter alia, Treoir 2003/87/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²⁶, lena mbunaítear córas maidir le trádáil liúntais astaíochtaí gás ceaptha teasa laistigh den Aontas,

²¹ IPBES, 2019: Measúnú Domhanda ar Sheirbhísí Bithéagsúlachta agus Éiceachórais.

²² An Ghníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil – An Comhshaoil Eorpach – staid agus forbhreathnú 2020 (Lucsamburg: Oifig na bhFoilseachán, An tAontas Eorpach 2019).

²³ Airteagal 2.1.a de Chomhaontú Pháras.

²⁴ Airteagal 2.1.b de Chomhaontú Pháras.

²⁵ Airteagal 2.1.c de Chomhaontú Pháras.

²⁶ Treoir 2003/87/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 13 Deireadh Fómhair 2003 lena mbunaítear córas maidir le trádáil liúntais astaíochtaí gás ceaptha teasa laistigh den Aontas agus lena leasaítear Treoir 96/61/CE ón gComhairle (IO L 275, an 25 Deireadh Fómhair 2003, lch. 32).

Rialachán (AE) 2018/842 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²⁷, lenar tugadh isteach spriocanna náisiúnta chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú faoi 2030, agus Rialachán (AE) 2018/841 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle²⁸, faoina gceanglaítear ar na Ballstáit astaíochtaí gás ceaptha teasa agus aistrihe ó úsáid talún, athrú ar úsáid talún agus foraoiseacht a chothromú.

- (8) Ina theannta sin, ina Theachtaireacht ón gCoimisiún an 28 Samhain 2018 dar teideal ‘Pláinéad Glan do Chách: Pláinéad Glan le haghaidh Fís uile-Eorpach straitéiseach fhadtéarmach ar mhaithe le geilleagar rathúil, nua-aimseartha, iomaíoch atá aeráidneodrach’, tá fíis curtha i láthair ag an gCoimisiún maidir le glanastaíochtaí nialasacha gás ceaptha teasa a bhaint amach san Aontas faoi 2050 trí bhíthin aistriú atá cothrom ó thaobh na sochaí de agus cost-éifeachtach.
- (9) Trí bhíthin an phacáiste ‘Fuinneamh Glan do Mhuintir na hEorpa ar fad’²⁹ tá clár oibre uailmhianach dícharbónaithe á shaothrú ag an Aontas trí Aontas Fuinnimh stóinsithe a thógáil, is é sin le rá trí sprioc 2030 a leagan síos maidir le héifeachtúlacht agus cur chun feidhme fuinnimh inathnuaite i dTreoracha 2012/27/AE³⁰ agus (AE) 2018/2001 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle³¹, agus tríd an reachtaíocht ábhartha a atreisiú, lena n-áirítear i dTreoir 2010/31/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle³².
- (10) Tá an tAontas ina cheannródaí ar an aistriú chuig an aeráidneodracht agus tá sé tiomanta cuidiú leis an uailmhian dhomhanda a ardú agus an fhreagairt dhomhanda ar an athrú aeráide a neartú, trí úsáid a bhaint as na huirlisí uile atá ar fáil dó, an taidhleoireacht aeráide san áireamh.
- (11) D’iarr Parlaimint na hEorpa go ndéanfar na hathruithe is gá le bheith inár sochaí atá neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050 ar a mhéad, gur fíorghaisce Eorpach³³ a bheidh sa mhéid seo agus tá éigeandáil aeráide agus comhshaoil fógartha aici³⁴. Tháinig an Chomhairle, ina Conclúidí an 12 Nollaig 2019³⁵, ar chomhaontú maidir leis an gcuspóir Aontas a bheadh aeráidneodrach a bhaint amach faoi 2050, i gcomhréir le cuspóirí Chomhaontú Pháras, ag aithint dó san am céanna gur gá creat cumasúcháin a chur ar bun agus gur gá infheistíocht shuntasach phoiblí agus phríobháideach a

²⁷ Rialachán (AE) 2018/842 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 30 Bealtaine 2018 maidir le laghdúithe bliantúla ceangailteacha ar astaíochtaí gás ceaptha teasa ag na Ballstáit ó 2021 go 2030 lena rannchuidítear leis an ngníomhú ar son na haeráide chun na gealltanais a tugadh faoi Chomhaontú Pháras a chomhlíonadh, agus lena leasaítear Rialachán (AE) Uimh. 525/2013 (IO L 156, 19.6.2018, lch. 26).

²⁸ Rialachán (AE) 2018/841 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 30 Bealtaine 2018 maidir le hastaíochtaí agus aistrihe gás ceaptha teasa ó úsáid talún, athrú ar úsáid talún agus foraoiseacht a chur san áireamh i gcreat 2030 don aeráid agus don fuinneamh, agus lena leasaítear Rialachán (AE) Uimh. 525/2013 agus Cinneadh Uimh. 529/2013/AE (IO L 156, 19.6.2018, lch. 1).

²⁹ COM(2016) 860 final an 30 Samhain 2016.

³⁰ Treoir 2012/27/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 25 Deireadh Fómhair 2012 maidir le héifeachtúlacht fuinnimh, lena leasaítear Treoir 2009/125/CE agus Treoir 2010/30/AE agus lena n-aisghairtear Treoir 2004/8/CE agus Treoir 2006/32/CE (IO L 315, 14.11.2012, lch. 1)

³¹ Treoir (AE) 2018/2001 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Nollaig 2018 maidir le húsáid fuinnimh ó fhoinsí in-athnuaite a chur chun cinn (IO L 328, 21.12.2018, lch. 82).

³² Treoir 2010/31/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 19 Bealtaine 2010 maidir le feidhmíocht fuinnimh foirgneamh (IO L 153, 18.6.2010, lch. 13).

³³ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 15 Eanáir 2020 maidir leis an gComhaontú Glas don Eoraip (2019/2956(RSP)).

³⁴ Rún ó Pharlaimint na hEorpa an 28 Samhain 2019 maidir leis an éigeandáil aeráide agus comhshaoil (2019/2930(RSP)).

³⁵ Conclúidí arna nglacadh ag an gComhairle Eorpach ag cruinniú a bhí aici an 12 Nollaig 2019, EUCO 29/19, CO EUR 31, CONCL 9.

dhéanamh san aistriú. Ina theannta sin d'iarr an Chomhairle Eorpach ar an gCoimisiún togra a ullmhú maidir le straitéis fhadtéarmach an Aontais a luaithe is féidir in 2020 d'fhonn go nglacfaidh an Chomhairle é agus go gcuirfi faoi Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide é.

- (12) Ba cheart é a bheith mar aidhm ag an Aontas cothromaíocht a bhaint amach idir astaíochtaí antrapaigineacha ar fud an gheilleagair agus aistrithe gás ceaptha teasa intíre, trí bhíthin réitigh nádúrtha agus teicneolaíocha, laistigh den Aontas faoi 2050. Ba cheart do na Ballstáit uile cuspóir aeráidneodrachta 2050 an Aontais a shaothrú i dtéannta a chéile agus ba cheart do na Ballstáit, Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún na bearta is gá a dhéanamh chun go bhféadfar sin a bhaint amach. Bearta ar leibhéal an Aontais, beidh siad sin ina gcuid thábhachtach de na bearta is gá chun an cuspóir sin a bhaint amach.
- (13) Ba cheart don Aontas leanúint dá ghníomhaíocht aeráide agus dá cheannaireacht idirnáisiúnta maidir leis an aeráid tar éis 2050, chun daoine agus an pláinéad a chosaint ar bhagairt an athraithe aeráide chontúirtigh agus na cuspóirí a leagtar amach i gComhaontú Pháras á saothrú agus moltaí eolaíochta IPCC á leanúint aige.
- (14) Tá an t-oiriúnú ar cheann de phríomhghnéithe na freagartha domhanda fadtéarmaí ar an athrú aeráide. Dá bhrí sin, ba cheart do na Ballstáit agus don Aontas feabhas a chur ar a n-acmhainneacht oiriúnaitheachta, an athléimneacht a neartú agus leochaileacht i leith an athraithe aeráide a laghdú, mar a fhoráiltear faoi Airteagal 7 de Chomhaontú Pháras, agus na comhthairbhí a bhaineann le beartais agus reachtaíocht chomhshaoil eile a uasmhéadú. Ba cheart do na Ballstáit straitéisí agus pleananna náisiúnta cuimsitheacha a ghlacadh maidir leis an oiriúnú.
- (15) Agus na bearta ábhartha á ndéanamh acu ar leibhéal an Aontais agus ar an leibhéal náisiúnta chun an cuspóir aeráidneodrachta a bhaint amach, ba cheart do na Ballstáit, Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún rannchuidiú an aistrithe i dtaca le h aeráidneodracht chuig an méid seo a leanas a chur san áireamh: folláine na saoránach, rathúnas na sochaí agus iomaíochas an gheilleagair; slándáil agus inacmhainneacht fuinnimh agus bia; cothroime agus dlúthpháirtíocht ar fud na mBallstát agus laistigh díobh i bhfianaise a gcumais eacnamúil, a n-imthoscaí náisiúnta agus an ghá atá le cóineasú le himeacht ama; an gá an t-aistriú a dhéanamh cóir agus cothrom ó thaobh na sochaí de; an fhianaise eolaíoch is fearr dá bhfuil ar fáil agus, go háirithe na torthaí arna dtuairisciú ag IPCC; an gá atá le rioscaí a bhaineann leis an athrú aeráide a chomhtháthú i gcinntí maidir le hinfheistíocht agus pleanáil; cost-éifeachtacht agus neodracht na teicneolaíochta ó thaobh laghduithe agus aistrithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a bhaint amach agus athléimneacht a mhéadú; dul chun cinn le himeacht ama maidir le sláine agus an leibhéal uailmhéine.
- (16) Chun an t-aistriú i dtaca le haeráidneodracht a bhaint amach, ní mór athruithe a dhéanamh ar an speictream beartais iomlán agus iarracht chomhchoiteann a dhéanamh i ngach earnáil den gheilleagar agus den tsochaí, mar a léiríonn an Coimisiún sa Teachtaireacht uaidh 'Comhaontú Glas don Eoraip'. Chuir an Chomhairle Eorpach in iúl ina Conclúidí an 12 Nollaig 2019 nach mór do reachtaíocht agus beartais ábhartha uile an Aontais a bheith comhsheasmhach le comhlíonadh an chuspóra aeráidneodrachta a bhaint amach agus cuidiú leis an gcuspóir sin agus, san am céanna, cothrom iomaíochta a urramú, agus d'iarr sí ar an gCoimisiún scrúdú a dhéanamh chun féachaint an gá na rialacha atá ann cheana a choigeartú.
- (17) Chuir an Coimisiún in iúl sa Teachtaireacht uaidh 'Comhaontú Glas don Eoraip' go bhfuil rún aige measúnú a dhéanamh ar sprioc 2030 an Aontais um laghdú gás ceaptha

teasa a mhéadú agus tograí a dhéanamh maidir léi sin lena áirithiú go bhfuil sí i gcomhréir le cuspóir aeráidneodrachta 2050. Sa Teachtaireacht sin, chuir an Coimisiún i bhfáth gur cheart, trí bheartais uile an Aontais, cuidiú leis an gcuspóir aeráidneodrachta agus gur cheart do na hearnálacha uile a bheith páirteach. Faoi mhí Meán Fómhair 2020, ba cheart don Choimisiún, bunaithe ar mheasúnú tionchair cuimsitheach agus an anailís a dhéanfaidh sé ar na pleananna comhtháite náisiúnta fuinnimh agus aeráide arna gcur chuig an gCoimisiún i gcomhréir le Rialachán (AE) 2018/1999 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle³⁶ agus iad sin á gcur san áireamh aige, athbhreithniú a dhéanamh ar sprioc 2030 an Aontais maidir leis an aeráid agus féachaint ar roghanna maidir le sprioc nua 2030 laghdaithe 50 go 55 % ar astaíochtaí i gcomparáid le leibhéal 1990. I gcás ina measann sé gur gá sprioc 2030 an Aontais a leasú, ba cheart dó tograí a chur faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle chun an Rialachán seo a leasú de réir mar is iomchuí. Ina theannta sin, ba cheart don Choimisiún, faoin 30 Meitheamh 2021, measúnú a dhéanamh ar an gcaoi a mbeadh gá le leasú a dhéanamh ar reachtaíocht an Aontais lena gcuirtear an sprioc sin chun feidhme chun laghdaithe ar astaíochtaí 50 go 55 % i gcomparáid le 1990 a bhaint amach.

- (18) Lena áirithiú go leanfaidh an tAontas agus na Ballstáit ar a mbóthar chun an cuspóir aeráidneodrachta agus an dul chun cinn maidir le hoiriúnú a bhaint amach ba cheart don Choimisiún measúnú rialta a dhéanamh ar an dul chun cinn. Más neamhleor an dul chun cinn comhchoiteann a dhéanfaidh na Ballstáit i dtaca leis an gcuspóir aeráidneodrachta a bhaint amach nó i dtaca leis an oiriúnú nó mura mbíonn bearta an Aontais comhsheasmhach leis an gcuspóir aeráidneodrachta nó más neamhleor iad chun an cumas oiriúnúcháin a fheabhsú, an athléimneacht a threisiú nó chun leochaileacht a laghdú, ba cheart don Choimisiún na bearta is gá a dhéanamh i gcomhréir leis na Conarthaí. Ba cheart don Choimisiún freisin measúnú a dhéanamh ar bhearta náisiúnta ábhartha agus moltaí a eisiúint i gcás ina bhfaigheann sé nach bhfuil bearta Ballstáit comhsheasmhach leis an gcuspóir aeráidneodrachta nó gur neamhleor iad chun an cumas oiriúnaitheachta a fheabhsú, an athléimneacht a threisiú agus an leochaileacht i leith an athraithe aeráide a laghdú.
- (19) Lena áirithiú go ndéanfar measúnú oibiachtúil láidir, bunaithe ar na torthaí eolaíoch teicniúla socheacnamaíoch is déanaí, agus ina mbainfear úsáid as raon leathan saineolais neamhspleách, ba cheart don Choimisiún a mheasúnú a bhunú ar fhaisnéis ábhartha lena n-áirítear faisnéis arna cur isteach agus arna tuairisciú ag na Ballstáit, tuarascálacha na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil, an fhianaise eolaíoch is fearr dá bhfuil ar fáil, lena n-áirítear tuarascála IPCC. I bhfianaise gur thug an Coimisiún gealltanas féachaint ar an gcaoi ar féidir leis an earnáil phoiblí Tacsanomaíocht an Aontais a úsáid i gcomhthéacs an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip, ba cheart go n-áireofaí ansin faisnéis ar an infheistíocht atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de, ón Aontas agus ó na Ballstáit, atá comhsheasmhach le Rialachán (AE) 2020/... [An Rialachán maidir le Tacsanomaíocht] nuair a bheidh faisnéis den chineál sin ar fáil. Ba cheart don Choimisiún úsáid a bhaint as staitisticí agus sonraí Eorpacha i gcás ina mbeidh siad ar fáil agus grinnscrúdú saineolach a lorg. Ba cheart don Gníomhaireacht

³⁶ Rialachán (AE) 2018/1999 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Nollaig 2018 maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide, lena leasaítear Rialacháin (CE) Uimh. 663/2009 agus (CE) Uimh. 715/2009 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle, Treoracha 94/22/CE, 98/70/CE, 2009/31/CE, 2009/73/CE, 2010/31/AE, 2012/27/AE agus 2013/30/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle, Treoir 2009/119/CE agus Treoir (AE) 2015/652 ón gComhairle agus lena n-aisghairtear Rialachán (AE) Uimh. 525/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle (IO L 328, 21.12.2018, lch. 1).

Eorpach Chomhshaoil cuidiú leis an gCoimisiún, de réir mar is iomchuí agus i gcomhréir lena clár oibre bliantúil.

- (20) De bhrí go bhfuil ról láidir ag na saoránaigh chun an claochlú i dtaca leis an aeráidneodracht a chur chun cinn, ba cheart rannpháirtíocht láidir phoiblí agus shóisialta maidir leis an ngníomhaíocht aeráide a éascú. Ba cheart don Choimisiún, dá bhrí sin, oibriú le gach cuid den tsochaí chun iad a chumasú agus a chumhachtú gníomhú i dtaca le sochaí aeráidneodrach aeráid-athléimneach, lena n-áirítear trí bhíthin Comhshocrú Aeráide Eorpach a sheoladh.
- (21) D'fhonn intuarthacht agus muinín a chur ar fáil do na gníomhairí eacnamaíocha uile, lena n-áirítear gnólachtaí, oibrithe, infheisteoirí agus tomhaltóirí, chun a áirithiú nach féidir dul siar ar an aistriú i dtaca le haeráidneodracht, a áirithiú go dtiocfaidh laghdú le himeacht ama agus chun cuidiú leis an measúnú ar chomhsheasmhacht beartas agus ar an dul chun cinn i dtaca leis an gcuspóir aeráidneodrachta, ba cheart an chumhacht chun gníomhartha a ghlacadh i gcomhréir le hAirteagal 290 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh a tharmligean chuig an gCoimisiún chun conair a leagan amach le haghaidh laghduithe astaíochtaí glan-nialasacha gás ceaptha teasa a bhaint amach san Aontas faoi 2050. Tá sé tábhachtach, go háirithe, go rachadh an Coimisiún i mbun comhairliúcháin iomchuí le linn a chuid oibre ullmhúcháin, lena n-áirítear ar leibhéal na saineolaithe, agus go ndéanfaí na comhairliúcháin sin i gcomhréir leis na prionsabail a leagtar síos i gComhaontú Idirinstitiúideach maidir le Reachtóireacht Níos Fearr an 13 Aibreán 2016³⁷. Go sonrach, chun rannpháirtíocht chomhionann in ullmhú na ngníomhartha tarmligthe a áirithiú, faigheann Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle na doiciméid uile ag an am céanna leis na saineolaithe sna Ballstáit, agus bíonn rochtain chórasach ag a gcuid saineolaithe ar chruinnithe ghrúpaí saineolaithe an Choimisiúin a bhíonn ag déileáil le hullmhú na ngníomhartha tarmligthe.
- (22) I gcomhréir le gealltanas an Choimisiúin do na prionsabail maidir le Reachtóireacht Níos Fearr, ba cheart iarracht a dhéanamh teacht ar chomhleanúnachas ionstraimí an Aontais maidir le laghduithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa. An córas tomhais ar an dul chun cinn maidir le haeráidneodracht a bhaint amach agus ar chomhsheasmhacht na mbeart a dhéantar leis an gcuspóir sin, ba cheart don chóras sin cur leis an gcreat rialachais a leagtar síos i Rialachán (AE) 2018/1999 agus a bheith comhsheasmhach leis. Go háirithe, ba cheart an córas tuairiscithe ar bhonn rialta agus seicheamhú mheasúnú agus ghníomhaíochtaí an Choimisiúin ar bhonn an tuairiscithe a ailíniú leis na ceanglais maidir le faisnéis a thíolacadh agus tuarascálacha a chur ar fáil ag na Ballstáit a leagtar síos i Rialachán (AE) 2018/1999. Dá bhrí sin ba cheart Rialachán (AE) 2018/1999 a leasú chun an cuspóir aeráidneodrachta a chur san áireamh sna forálacha ábhartha.
- (23) Dúshlán trasteorann atá san athrú aeráide de réir sainmhínte agus ní mór gníomhaíocht comhordaithe a dhéanamh ar leibhéal an Aontais chun beartais náisiúnta a fhorlónadh agus a atreisiú go héifeachtach. Ós rud é nach féidir leis na Ballstáit cuspóirí an Rialacháin seo, eadhon aeráidneodracht a bhaint amach san Aontas faoi 2050, a ghnóthú go leordhóthanach ach gur féidir, de bharr scála agus éifeachtaí, iad a ghnóthú níos fearr ar leibhéal an Aontais, féadfaidh an tAontas bearta a ghlacadh, i gcomhréir le prionsabal na coimhdeachta a leagtar amach in Airteagal 5 den Chonradh ar an Aontas Eorpach. I gcomhréir le prionsabal na comhréireachta a leagtar amach

³⁷

IO L 123, 12.5.2016, lch. 1.

san Airteagal sin, ní théann an Rialachán seo thar a bhfuil riachtanach chun na cuspóirí sin a ghnóthú,

TAR ÉIS AN RIALACHÁN SEO A GHLACADH:

Airteagal 1

Ábhar agus raon feidhme

Leis an Rialachán seo, bunaítear creat le haghaidh laghdú dochúlaithe de réir a chéile ar astaíochtaí gás ceaptha agus chun feabhas a chur ar aistrithe trí bhíthin linnte nádúrtha nó linnte eile san Aontas.

Leagtar amach sa Rialachán seo cuspóir ceangailteach maidir le haeráidneodracht san Aontas faoi 2050, chun an sprioc fhadtéarma teochta a leagtar amach in Airteagal 2 de Chomhaontú Pháras a shaothrú, agus déantar foráil ann maidir le dul chun cinn chun sprioc an oiriúnaithe dhomhanda a bhunaítear le Airteagal 7 de Chomhaontú Pháras a shaothrú.

Tá feidhm ag an Rialachán seo maidir le hastaíochtaí antrapaigineacha agus aistrithe na ngás ceaptha teasa, trí bhíthin linnte nádúrtha nó linnte eile a liostaítear i gCuid 2 d'Iarscríbhinn V a ghabhann le Rialachán (AE) 2018/1999.

Airteagal 2

An cuspóir aeráidneodrachta

1. Déanfar astaíochtaí agus aistrithe gás ceaptha teasa a rialaítear le dlí an Aontais a chothromú faoi 2050 ar a dhéanaí, agus, ar an gcaoi sin, astaíochtaí a laghdú go nialas faoin dáta sin.
2. Déanfaidh institiúidí ábhartha an Aontais agus na Ballstáit na bearta is gá ar leibhéal an Aontais agus ar an leibhéal náisiúnta faoi seach chun gur féidir cuspóir na haeráidneodrachta, a leagtar amach i mír 1 a bhaint amach ar bhonn comhchoiteann, agus an tábhacht a bhaineann le cothroime agus dlúthpháirtíocht a chur chun cinn i measc na mBallstát á cur san áireamh.
3. Faoi mhí Meán Fómhair 2020, déanfaidh an Coimisiún athbhreithniú ar sprioc 2030 an Aontais maidir leis an aeráid dá dtagraítear in Airteagal 2(11) de Rialachán (AE) 2018/1999 i bhfianaise an chuspóra aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) agus féachaint ar roghanna maidir le sprioc nua 2030 laghduithe 50 go 55 % ar astaíochtaí i gcomparáid le leibhéal 1990. I gcás ina measann an Coimisiún gur gá an sprioc sin a leasú, cuirfidh sé tograí faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle de réir mar is iomchuí.
4. Faoi 30 Meitheamh 2021, déanfaidh an Coimisiún measúnú ar an méid ba ghá reachtaíocht an Aontais lena gcuirtear sprioc 2030 an Aontais chun feidhme a leasú chun go bhféadfaí laghduithe 50 go 55 % ar astaíochtaí i gcomparáid le leibhéal 1990 a bhaint amach agus chun an cuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) a bhaint amach, agus breithniú a dhéanamh maidir leis na bearta is gá a dhéanamh, lena n-áirítear tograí reachtacha a ghlacadh, i gcomhréir leis na Conarthaí.

Airteagal 3

Conair maidir leis an aeráidneodracht a bhaint amach

1. Tugtar de chumhacht don Choimisiún gníomhartha tarmlichte a ghlacadh go 2050, i gcomhréir le hAirteagal 9 chun an Rialachán seo a fhorlónadh trí chonair a leagan amach ar leibhéal an Aontais chun an cuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) a bhaint amach. Laistigh de shé mhí ar a dhéanaí tar éis gach stocáireamh domhanda dá dtagraítear in Airteagal 14 de Chomhaontú Pháras, déanfaidh an Coimisiún athbhreithniú ar an gconair.
2. Is é a bheidh mar phointe tosaithe ag an gconair sprioc 2030 an Aontais maidir leis an aeráid dá dtagraítear in Airteagal 2(3).
3. Agus conair á socrú i gcomhréir le mír 1 déanfaidh an Coimisiún an méid seo a leanas a bhreithniú:
 - (a) cost-éifeachtacht agus éifeachtúlacht eacnamaíoch;
 - (b) iomaíochas gheilleagar an Aontais;
 - (c) an teicneolaíocht is fearr dá bhfuil ar fáil;
 - (d) éifeachtúlacht fuinnimh, acmhainneacht fuinnimh agus cinnteacht soláthair;
 - (e) cothroime agus dlúthpháirtíocht idir na Ballstáit agus laistigh díobh;
 - (f) an gá atá ann éifeachtacht agus dul chun cinn comhshaoil a áirithiú le himeacht ama;
 - (g) riachtanais agus deiseanna infheistíochta;
 - (h) an gá atá ann aistriú atá cóir agus cothrom ó thaobh na sochaí de a áirithiú ;
 - (i) forbairtí idirnáisiúnta agus iarrachtaí a rinneadh chun cuspóirí fadtéarmacha Chomhaontú Pháras agus cuspóir deiridh Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide a bhaint amach;
 - (j) an fhianaise eolaíoch is fearr agus is déanaí dá bhfuil ar fáil, lena n-áirítear na tuarascálacha is déanaí ó IPCC.

Airteagal 4

Oiriúnú don athrú aeráide

1. Áiritheoidh institiúidí ábhartha an Aontais agus na Ballstáit go ndéanfar dul chun cinn leanúnach maidir leis acmhainneacht oiriúnaitheachta a fheabhsú, an athléimneacht a neartú agus leochaileacht i leith athrú aeráide a laghdú i gcomhréir le hAirteagal 7 de Chomhaontú Pháras.
2. Déanfaidh na Ballstáit straitéisí agus pleananna a fhorbairt agus a chur chun feidhme lena n-áirítear creata bainistíochta riosca cuimsitheacha, bunaithe ar bhunlínte láidre aeráide agus leochaileachta agus ar mheasúnaithe ar dhul chun cinn.

Airteagal 5

Measúnú ar dhul chun cinn agus bearta an Aontais

1. Faoi 30 Meán Fómhair 2023, agus gach cúig bliana ina dhiaidh sin, déanfaidh an Coimisiún measúnú, mar aon leis an measúnú dá bhforáiltear faoi Airteagal 29(5) de Rialachán (AE) 2018/1999, ar an méid seo a leanas:

- (a) an dul chun cinn comhchoiteann a dhéanfaidh na Ballstáit uile chun an cuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) mar a shloinntear leis an gconair dá dtagraítear in Airteagal 3(1) a bhaint amach;
- (b) an dul chun cinn comhchoiteann a dhéanfaidh na Ballstáit uile maidir le hoiriúnú dá dtagraítear in Airteagal 4.

Déanfaidh an Coimisiún conclúidí an mheasúnaithe sin, mar aon leis an Tuarascáil ar Staid an Aontais arna hullmhú an bhliain féilire sin i gcomhréir le hAirteagal 35 de Rialachán (AE) 2018/1999, a chur faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle.

2. Faoin 30 Meán Fómhair 2023, agus gach cúig bliana ina dhiaidh sin, déanfaidh an Coimisiún athbhreithniú ar an méid seo a leanas:
 - (a) comhsheasmhacht bheartais an Aontais leis an gcuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) mar a shloinntear leis an gconair dá dtagraítear in Airteagal 3(1);
 - (b) leordhóthanacht bheartais an Aontais chun dul chun cinn maidir le hoiriúnú a áirithiú dá dtagraítear in Airteagal 4.
3. I gcás ina bhfaigheann an Coimisiún, bunaithe ar an measúnú dá dtagraítear i mír 1 agus mír 2, nach bhfuil bearta an Aontais comhsheasmhach leis an gcuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) nó gur neamhleor iad chun dul chun cinn a áirithiú maidir le hoiriúnú dá dtagraítear in Airteagal 4, nó inar neamhleor an dul chun cinn i dtaca leis an gcuspóir aeráidneodrachta nó an t-oiriúnú dá dtagraítear in Airteagal 4, déanfaidh sé na bearta is gá i gcomhréir leis na Conarthaí, san am céanna leis an athbhreithniú ar an gconair dá dtagraítear in Airteagal 3(1).
4. Déanfaidh an Coimisiún measúnú ar aon dréachtbheart nó ar aon dréacht-togra reachtach i bhfianaise an chuspóra aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1) mar a chuirtear in iúl leis an gconair dá dtagraítear in Airteagal 3(1) sula nglacfar é, agus an anailís sin a chur san áireamh in aon mheasúnú tionchair a ghabhann leis na bearta nó na tograí sin, agus déanfaidh sé toradh an mheasúnaithe sin a phoibliú tráth a ghlactha.

Airteagal 6

Measúnú ar bheartais náisiúnta

1. Faoin 30 Meán Fómhair 2023, agus gach cúig bliana ina dhiaidh sin, déanfaidh an Coimisiún measúnú ar an méid seo a leanas:
 - (a) comhsheasmhacht na mbeart náisiúnta a shainaithnítear, ar bhonn na bPleananna Náisiúnta Fuinnimh agus Aeráide nó na dTuarascálacha Débhliantúla ar Dhul Chun Cinn i gcomhréir le Rialachán (AE) 2018/1999, a mhéid a bhaineann sin leis an gcuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2(1), leis an gcuspóir sin a chuirtear in iúl leis an gconair dá dtagraítear in Airteagal 3(1);
 - (b) leordhóthanacht beartas náisiúnta ábhartha chun dul chun cinn maidir le hoiriúnú a áirithiú dá dtagraítear in Airteagal 4.

Déanfaidh an Coimisiún conclúidí an mheasúnaithe sin, mar aon leis an Tuarascáil ar Staid an Aontais arna hullmhú an bhliain féilire sin i gcomhréir le hAirteagal 35 de

Rialachán (AE) 2018/1999, a chur faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle.

2. I gcás ina bhfaigheann an Coimisiún, tar éis aird chuí a thabhairt ar an dul chun cinn comhchoiteann arna mheasúnú i gcomhréir le hAirteagal 5(1), nach bhfuil bearta Ballstáit comhsheasmhach leis an gcuspóir sin mar a chuirtear in iúl é leis an gconair dá dtagraítear in Airteagal 3(1) nó gur neamhleur iad chun dul chun cinn maidir leis an oiriúnú a áirithiú dá dtagraítear in Airteagal 4 féadfaidh sé moltaí a eisiúint chuig an mBallstát sin. Déanfaidh an Coimisiún na moltaí sin a chur ar fáil go poiblí.
3. Nuair a eisiúint moladh i gcomhréir le mír 2, beidh feidhm ag na prionsabail seo a leanas:
 - (a) tabharfaidh an Ballstát lena mbaineann aird chuí ar an moladh de mheon dlúthpháirtíochta idir Ballstáit agus an tAontas agus idir na Ballstáit;
 - (b) leagfaidh an Ballstát lena mbaineann amach, ina chéad thuarascáil ar dhul chun cinn a chuirfear isteach i gcomhréir le hAirteagal 17 de Rialachán (AE) 2018/1999, sa bhliain tar éis na bliana inar eisiúint an moladh, an chaoi a bhfuil aird chuí tugtha aige ar an moladh. Má chinneann an Ballstát lena mbaineann gan dul i ngleic le moladh nó le cuid shuntasach de, cuirfidh an Ballstát sin a réasúnú chuig an gCoimisiún;
 - (c) ba cheart na moltaí a bheith ina gcomhlánú ar na moltaí tírshonracha is déanaí arna n-eisiúint i gcomhthéacs an tSeimeastair Eorpaigh.

Airteagal 7

Forálacha coiteanna maidir le measúnú an Choimisiúin

1. De bhreis ar na bearta náisiúnta dá dtagraítear in Airteagal 6(1)(a), déanfaidh an Coimisiún a mheasúnú dá dtagraítear in Airteagail 5 agus 6 a bhunú ar an méid seo a leanas ar a laghad:
 - (a) faisnéis a chuirtear isteach agus a thuairiscítear faoi Rialachán (AE) 2018/1999;
 - (b) tuarascálacha na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil (EEA);
 - (c) staitisticí agus sonraí Eorpacha, lena n-áirítear sonraí maidir le cailteanais ó thionchair dhíobhálacha aeráide, i gcás ina bhfuil sin ar fáil; agus
 - (d) an fhianaise eolaíoch is fearr dá bhfuil ar fáil, lena n-áirítear na tuarascálacha is déanaí ó IPCC; agus
 - (e) aon fhaisnéis fhorlíontach maidir le hinfheistíocht atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de, ag an Aontas agus na Ballstáit, lena n-áirítear, nuair a bhíonn fáil uirthi, infheistíocht atá comhsheasmhach le Rialachán (AE) 2020/... [An Rialachán maidir le Tacsanomaíocht].
2. Tabharfaidh EEA cúnaimh don Choimisiún agus an measúnú dá dtagraítear in Airteagal 5 agus Airteagal 6 á ullmhú, i gcomhréir lena chlár oibre bliantúil.

Airteagal 8

Rannpháirtíocht phoiblí

Oibreoidh an Coimisiún le gach cuid den tsochaí chun iad a chumasú agus a chumhachtú gníomhú chun go mbeidh sochaí aeráidneodrach agus aeráid-athléimneach ann. Déanfaidh an Coimisiún próiseas cuimsitheach inrochtana ar gach leibhéal, ar leibhéil náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla agus le comhpháirtithe sóisialta, na saoránaigh agus an tsochaí shibhialta chun dea-chleachtais a mhalartú agus chun gníomhaíochtaí a aithint lena gcuideofar le cuspóirí an Rialacháin sin a bhaint amach. Ina theannta sin, féadfaidh an Coimisiún leas a bhaint as an idirphlé il-leibhéil maidir leis an aeráid agus an fuinneamh i gcomhréir le hAirteagal 11 de Rialachán (AE) 2018/1999.

Airteagal 9

An tarmligean a fheidhmiú

1. Is faoi réir na gcoinníollacha dá dtagraítear in Airteagal 3(1) seo a thugtar an chumhacht don Choimisiún chun gníomhartha tarmligthe a ghlacadh.
2. Déanfar an chumhacht chun gníomhartha tarmligthe a ghlacadh dá dtagraítear in Airteagal 3(1) a thabhairt don Choimisiún go ceann tréimhse neamhchinntithe ama amhail ón [Oifig na bhFoilseachán: dáta theacht i bhfeidhm an Rialacháin seo].
3. Féadfaidh Parlaimint na hEorpa nó an Chomhairle tarmligean na cumhachta dá dtagraítear in Airteagal 3(1) a chúlghairm aon tráth. Déanfaidh cinneadh chun cúlghairm a dhéanamh deireadh a chur le tarmligean na cumhachta atá sonraithe sa chinneadh sin. Gabhfaidh éifeacht leis an lá tar éis fhoilsiú an chinnidh in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh nó ar dháta is déanaí a shonrófar sa chinneadh. Ní dhéanfaidh sé difear do bhailíocht aon ghnímh tharmligthe atá i bhfeidhm cheana.
4. Roimh dó gníomh tarmligthe a ghlacadh, rachaidh an Coimisiún i mbun comhairliúchán le saineolaithe arna n-ainmniú ag gach Ballstát i gcomhréir leis na prionsabail a leagtar síos i gComhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr.
5. A luaithe a ghlacfaidh sé gníomh tarmligthe, tabharfaidh an Coimisiún fógra, an tráth céanna, do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle faoi.
6. Ní thiocfaidh gníomh tarmligthe a ghlactar de bhun Airteagal 3 i bhfeidhm ach amháin mura mbeidh aon agóid curtha in iúl ag Parlaimint na hEorpa ná ag an gComhairle laistigh de thréimhse dhá mhí tar éis fógra faoin ngníomh sin a thabhairt do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle nó más rud é, roimh dhul in éag na tréimhse sin, go mbeidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle araon tar éis a chur in iúl don Choimisiún nach ndéanfaidh siad aon agóid. Déanfar an tréimhse sin a fhadú dhá mhí ar thionscnamh Pharlaimint na hEorpa nó na Comhairle.

Airteagal 10

Leasuithe ar Rialachán (AE) 2018/1999

Leasaítear Rialachán (AE) 2018/1999 mar a leanas:

- (1) in Airteagal 1(1), cuirtear an méid seo a leanas in ionad pointe (a):

'(a) straitéisí agus bearta a chur chun feidhme arna gceapadh chun cuspóir aeráidneodrachta an Aontais mar a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../... [Dlí Aeráide] a bhaint amach, cuspóirí agus spriocanna an Aontais Fuinnimh, agus, don chéad tréimhse deich mbliana ó 2021 go 2030 go háirithe, spriocanna an Aontais do 2030 maidir le fuinneamh agus aeráid;';

- (2) in Airteagal 2, cuirtear an méid seo a leanas in ionad mhír 7:
 '(7) ciallaíonn “réamh-mheastacháin” réamhaisnéisí ar astaíochtaí antrapaigineacha gás ceaptha teasa ó fhoinsí agus ar aistrithe gás ceaptha teasa trí bhíthin linnte nó forbairtí ar an gcóras fuinnimh, lena n-áirítear, ar a laghad, meastacháin chainníochtúla do sheicheamh sé bliana sa todhchaí dar críoch 0 nó 5 díreach i ndiaidh na bliana tuairiscithe;’;
- (3) in Airteagal 3(2), cuirtear an méid a leanas in ionad phointe (f):
 ‘(f) measúnú ar thionchar na mbeartas agus na mbearta atá beartaithe chun na cuspóirí dá dtagraítear i bpointe (b) den mhír seo a bhaint amach, lena n-áirítear a gcomhréireacht le cuspóir aeráidneodrachta an Aontais a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../... [Dlí Aeráide], agus leis na cuspóirí fadtéarmacha maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú faoi Chomhaontú Pháras agus leis na straitéisí fadtéarmacha dá dtagraítear in Airteagal 15;’;
- (4) cuirtear pointe (e) a leanas le hAirteagal 8(2):
 ‘(e) an chaoi ina gcuireann na beartais agus na bearta atá ann cheana agus na beartais agus na bearta atá beartaithe le baint amach chuspóir aeráidneodrachta an Aontais a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../... [Dlí Aeráide].’;
- (5) Cuirtear an méid seo a leanas in ionad Airteagal 11:

‘Airteagal 11

Idirphlé il-leibhéil maidir leis an aeráid agus fuinneamh

Déanfaidh gach Ballstát idirphlé il-leibhéil a bhunú maidir leis an aeráid agus fuinneamh de bhun na rialacha náisiúnta ina mbeidh údaráis áitiúla, an tsochaí shibhialta, lucht gnó, infheisteoirí agus geallsealbhóirí ábhartha eile agus an pobal i gcoitinne in ann dul i ngleic go gníomhach le baint amach chuspóir aeráidneodrachta an Aontais a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../...[Dlí Aeráide] agus leis na cásanna éagsúla atá beartaithe do bheartais fuinnimh agus aeráide agus an méid sin a phlé, lena n-áirítear ar bhonn fadtéarmach, agus athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn, mura bhfuil struchtúr chun na críche céanna ann cheana. Féadfar plé a dhéanamh ar phleananna fuinnimh agus aeráide náisiúnta comhtháite laistigh de chreat den chineál sin.’;

- (6) In Airteagal 15(3), cuirtear an méid a leanas in ionad phointe (c):
 ‘(c) laghduithe fadtéarmacha ar astaíochtaí gás ceaptha teasa agus feabhsuithe ar aistrithe trí bhíthin linnte i ngach earnáil i gcomhréir le cuspóir aeráidneodrachta an Aontais a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../... [Dlí Aeráide];’
- (7) leasaítear Iarscríbhinn I, Cuid 1 mar a leanas:
- (a) i roinn A, pointe 3.1.1., cuirtear an méid seo a leanas in ionad phointe (i):
 ‘(i) Beartais agus bearta chun an sprioc a leagtar síos faoi Rialachán (AE) 2018/842 dá dtagraítear i bpointe 2.1.1 a bhaint amach agus beartais agus bearta chun Rialachán (AE) 2018/841 a chomhlíonadh, lena gcumhdófaí na príomhearnálacha uile i dtaca le hastú agus na hearnálacha i dtaca le feabhsúchán ar aistrithe, ag féachaint don chuspóir aeráidneodrachta a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../... [Dlí Aeráide]’;
- (b) i Roinn B, cuirtear isteach an pointe 5.5 seo a leanas:

‘5.5. Rannchuidiú na mbeartas agus na mbeart atá beartaithe le baint amach chuspóir aeráidneodrachta an Aontais a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../... [Dlí Aeráide].’;

(8) in Iarscríbhinn VI, cuirtear an méid seo a leanas in ionad phointe (viii) de phointe (c):

‘(viii) measúnú ar rannchuidiú an bheartais nó an bhirt ar bhaint amach chuspóir aeráidneodrachta an Aontais a leagtar amach in Airteagal 2 de Rialachán .../...[Dlí Aeráide] agus ar bhaint amach na straitéise fadtéarmaí dá dtagraítear in Airteagal 15;’.

Airteagal 11

Teacht i bhfeidhm

Tiocfaidh an Rialachán seo i bhfeidhm an fichiú lá tar éis lá a fhoilsithe in *Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh*.

Beidh an Rialachán seo ina cheangal go huile agus go hiomlán agus beidh sé infheidhme go díreach i ngach Ballstát.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

Thar ceann Pharlaimint na hEorpa
An tUachtarán

Thar ceann na Comhairle
An tUachtarán

RÁITEAS AIRGEADAIS REACTACH

Clár

1. LEAGAN AMACH AN TOGRA/TIONSCNAIMH
 - 1.1. Teideal an togra/tionscnaimh
 - 1.2. Réimsí beartais lena mbaineann (Cnuasach clár)
 - 1.3. Baineann an togra/tionscnaimh le
 - 1.4. Forais an togra/tionscnaimh
 - 1.4.1. Na ceanglais is gá a chomhlíonadh sa ghearrthéarma nó san fhadtéarma, lena n-áirítear amlíne mhionsonraithe maidir le cur chun feidhme céimneach an tionscnaimh
 - 1.4.2. Luach breise a bhaineann le rannpháirteachas AE
 - 1.4.3. Ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí eile den sórt sin san am a chuaigh thart
 - 1.4.4. Comhoiriúnacht agus sineirgíocht fhéideartha le hionstraimí iomchuí eile
 - 1.5. Fad agus an tionchar
 - 1.6. Modhanna bainistíochta atá beartaithe
2. BEARTA BAINISTÍOCHTA
 - 2.1. Rialacha faireacháin agus tuairiscithe
 - 2.2. Córas bainistíochta agus rialaithe
 - 2.2.1. An bonn cirt atá leis na modhanna bainistíochta, le sásraí cur chun feidhme an mhaoinithe, leis na coinníollacha íocaíochta agus leis an straitéis rialaithe atá beartaithe
 - 2.2.2. Faisnéis faoi na rioscaí a aithníodh agus na córais rialaithe inmheánacha a cuireadh ar bun chun na rioscaí a mhaolú
 - 2.2.3. Meastachán ar chost-éifeachtúlacht na rialuithe agus an bonn cirt atá leis sin
 - 2.3. Bearta chun calaois agus neamhrialtachtaí a chosc
3. AN TIONCHAR AIRGEADAIS A MHEASTAR A BHEIDH AG AN TOGRA/TIONSCNAMH
 - 3.1. Ceannteidil an chreata airgeadais ilbhliantúil agus na línte buiséid nua atá beartaithe
 - 3.2. An tionchar a mheastar a bheidh ar chaiteachas
 - 3.2.1. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar chaiteachas
 - 3.2.2. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar leithreasuithe de chineál riaracháin
 - 3.2.3. Ranníocaíochtaí ó thrú páirtithe
 - 3.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar ioncam

RÁITEAS AIRGEADAIS REACHTACH

1. LEAGAN AMACH AN TOGRA/TIONSCNAIMH

1.1. Teideal an togra/tionscnaimh

Rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear creat chun aeráidneodracht a bhaint amach agus lena leasaítear Rialachán (AE) 2018/1999 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle (An Dlí Aeráide Eorpach)

1.2. Réimsí beartais lena mbaineann (*Cnuasach clár*)

Gníomhú ar son na hAeráide

Teideal 34 (CAI 2014/20) – Teideal 9 (CAI 2021/27)

1.3. Baineann an togra/tionscnamh le

beart nua

beart nua a leanann treoirthionscadal/réamhbheart³⁸

síneadh ar bheart atá ann cheana

beart nó bearta a chumasc nó a atreorú i dtaca le beart eile/beart nua

1.4. Forais an togra/tionscnaimh

1.4.1. *Na ceanglais is gá a chomhlíonadh sa ghearrthéarma nó san fhadtéarma, lena n-áirítear amlíne mhionsonraithe maidir le cur chun feidhme céimneach an tionscnaimh.*

Athdhearbhaítear leis an gComhaontú Glas don Eoraip an uailmhian atá ag an gCoimisiún go mbeidh an Eoraip ar an gcéad mhór-roinn neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050. D'fhormhuinigh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle Eorpach araon cuspóir aeráidneodrachta fadtéarmach an Aontais. Tá sé d'aidhm ag an togra sin an creat chun aeráidneodracht an Aontais a bhaint amach a bhunú, lena n-áirítear conair a shocrú. Tá institiúidí ábhartha an Aontais agus na Ballstáit leis na bearta is gá a dhéanamh chun an togra a chur chun feidhme. Ní mór do na Ballstáit an dearcadh fadtéarmach a chomhtháthú tuilleadh ina bpleananna agus a dtuarascálacha faoin Rialachán Rialachais. Tá an Coimisiún le cúraimí éagsúla a dhéanamh amhail athbhreithniú a dhéanamh ar sprioc 2030 agus ar gach ionstraim beartais ábhartha a bhaineann leis an sprioc sin, conair a shocrú, measúnú a dhéanamh ar chomhsheasmhacht an chreata beartais atá ann cheana, measúnú a dhéanamh gach cúig bliana, moltaí agus beartais bhreise a eisiúint ar leibhéal an Aontais.

³⁸

Mar a thagraítear dó in Airteagal 58(2)(a) nó (b) den Rialachán Airgeadais.

- 1.4.2. *Breisluch a bhaineann le rannpháirteachas AE (d'fhéadfadh an luach breise a bheith ann mar thoradh ar fhachtóirí éagsúla, e.g. deimhneacht dhlíthiúil, breis éifeachtachta, comhlántachtaí, nó gnóthachain de thoradh comhordú). Chun críocho an phointe seo, is é a chiallaíonn “breisluch a bhaineann le rannpháirteachas AE” an luach a thagann as idirghabháil an Aontais ar luach é atá sa bhreis ar an luach a bheadh ann dá mbeadh na Ballstáit ag feidhmiú leo féin.*

Na cúiseanna le haghaidh gníomhaíocht ar leibhéal an Aontais (*ex-ante*) is dúshlán trasteorann é an t-Athrú Aeráide agus ní féidir é a réiteach trí ghníomhaíocht náisiúnta nó gníomhaíocht áitiúil amháin.

An breisluch Eorpach a mheastar a ghinfear (*ex post*) le gníomhaíocht chomhordaithe an Aontais is féidir gníomhaíocht náisiúnta agus áitiúil a fhorlónadh agus cur le gníomhaíocht náisiúnta agus áitiúil go héifeachtach agus déantar gníomhaíocht aeráide a fheabhsú.

- 1.4.3. *Ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí eile den sórt sin san am a chuaigh thart*

Chuir an tAontas creat cuimsitheach beartas i bhfeidhm chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú. Tá an geilleagar á nuachóiriú agus á chlaochlú cheana mar gheall air agus é d'aidhm aige aeráidneodracht a bhaint amach. Idir 1990 agus 2018, laghdaíodh astaíochtaí gás ceaptha teasa 23 % mar gheall air, agus san am céanna tháinig méadú 61 % ar an ngeilleagar. Meastar, áfach, nach laghdófaí astaíochtaí gás ceaptha teasa ach 60 % faoi 2050 leis na beartais atá ann faoi láthair agus dá bhrí sin tá go leor le déanamh fós chun aeráidneodracht a bhaint amach faoi 2050.

- 1.4.4. *Comhoiriúnacht agus sineirgíocht fhéideartha le hionstraimí iomchuí eile*

Tá sé d'aidhm ag an togra an creat beartas atá ann cheana a chomhlánú tríd an treo taistil fadtéarmach a leagan amach agus an cuspóir le haghaidh 2050 maidir le haeráidneodracht a chumhdach i ndlí an Aontais, feabhas a chur ar iarrachtaí maidir le hoiriúnú, próiseas a bhunú chun conair, measúnú rialta agus próiseas i gcás dul chun cinn easnamhach nó neamhréireachtaí a leagan amach agus a thabhairt cothrom le dáta go dtí 2050. Leis an gcreat sin, cuirtear de chúram ar an gCoimisiún beartais agus reachtaíocht an Aontais atá ann cheana a athbhreithniú i bhfianaise a gcomhsheasmhacht leis an gcuspoir aeráidneodrachta chomh maith leis an gconair. Leis an gcreat sin, cuirtear de chúram ar an gCoimisiún tograí a mheasúnú agus a dhéanamh chun sprioc 2030 an Aontais um laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a mhéadú chun a comhsheasmhacht le cuspóir aeráidneodrachta 2050 a áirithiú. Tá sé i gcomhréir leis an Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide ((AE) 2018/1999) agus leasuithe.

1.5. Fad agus tionchar airgeadais

tréimhse theoranta

- i bhfeidhm ón [LL/MM]BBBB go dtí an [LL/MM]BBBB
- Tionchar airgeadais ó BBBB go BBBB maidir le leithreasuithe faoi chomhair gealltanais agus ó BBBB go BBBB maidir le leithreasuithe faoi chomhair íocaíochtaí.

tréimhse neamhtheoranta

- Cuirfear chun feidhme é le linn na tréimhse tosaigh ó 2020 ar feadh tréimhse neamhtheoranta,
- a chuirfear ag feidhmiú go hiomlán ina dhiaidh sin.

1.6. Modhanna bainistíochta atá beartaithe

Bainistíocht dhíreach a dhéanann an Coimisiún

- ina ranna, lena n-áirítear an chuid sin den fhoireann atá i dtoscaireachtaí an Aontais;
- trí na gníomhaireachtaí feidhmiúcháin;

Bainistíocht atá comhroinnte leis na Ballstáit

Bainistíocht indíreach trí chúraimí a bhaineann le cur chun feidhme an bhuiséid a shannadh dóibh seo a leanas:

- tríú tíortha nó na comhlachtaí a d'ainmnigh siad;
 - eagraíochtaí idirnáisiúnta agus a ngníomhaireachtaí (tabhair sonraí);
 - BEI agus an Ciste Eorpach Infheistíochta;
 - comhlachtaí dá dtagraítear in Airteagal 70 agus Airteagal 71 den Rialachán Airgeadais;
 - comhlachtaí dlí phoiblí;
 - comhlachtaí arna rialú ag an dlí príobháideach agus a bhfuil misean seirbhíse poiblí acu sa mhéid go gcuireann siad ráthaíochtaí leordhóthanacha airgeadais ar fáil;
 - comhlachtaí arna rialú ag dlí príobháideach Ballstáit, a gcuirtear de chúram orthu comhpháirtíochtaí príobháideacha poiblí a chur chun feidhme, agus a sholáthraíonn ráthaíochtaí leordhóthanacha airgeadais;
 - daoine a gcuirtear de chúram orthu bearta sonracha a chur chun feidhme in CBES de bhun Theideal V de CAE, ar daoine iad a aithnítear sa bhunghníomh ábhartha.
- *I gcás ina sonraítear níos mó ná modh bainistíochta amháin, tabhair sonraí sa roinn "Nótaí" le do thoil.*

Nótaí

Tacóidh an Gníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil leis an gCoimisiún i gcomhréir lena a clár oibre bliantúil chun na tuarascálacha a ullmhú agus chun faireachán agus meastóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn i ndáil le hoiriúnú faoin Rialachán seo.

2. BEARTA BAINISTÍOCHTA

2.1. Rialacha faireacháin agus tuairiscithe

Sonraigh minicíocht na mbeart agus na coinníollacha atá leo

Leis an togra seo cuirtear leis an gcreat stóinsithe trédhearcachta le haghaidh astaíochtaí gás ceaptha teasa, leis na pleananna comhtháite náisiúnta fuinnimh agus aeráide agus aon fhaisnéis aeráide eile e.g. faisnéis atá sa Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus Gníomhaíochta Aeráide, seachas sruthanna breise tuarascála ag na Ballstáit a bhunú. Sioncronaíodh uainiú mheasúnúcháin an Choimisiúin le hamlínte Chomhaontú Pháras agus leis an athbhreithniú dá bhforáiltear faoin Rialachán Rialachais. Tá nasc ag próiseas mholtaí an Choimisiúin leis an measúnú a dhéanann an Coimisiún gach cúig bliana.

2.2. Córas bainistíochta agus rialaithe

2.2.1. *An bonn cirt atá leis na modhanna bainistíochta, le sásraí cur chun feidhme an mhaoinithe, leis na coinníollacha íocaíochta agus leis an straitéis rialaithe atá beartaithe*

Neamhbhainteach - Ní chuirtear clár airgeadais chun feidhme leis an togra ach ceaptar leis beartas fadtéarmach. Níl feidhm le modh bainistíochta, cur chun feidhme sásraí maoinithe, módúlachtaí íocaíochta agus straitéis rialaithe maidir le rátaí earráide. Chun an togra sin a chur chun feidhme is gá acmhainní daonna a ath-implonú laistigh den Choimisiún agus foireann na Gníomhaíochta Comhshaoil Eorpaigh (EEA) a mhéadú beagán. Tá nósanna imeachta i bhfeidhm.

2.2.2. *Faisnéis faoi na rioscaí a aithníodh agus na córais rialaithe inmheánacha a cuireadh ar bun chun na rioscaí a mhaolú*

D'fhéadfadh sé go mbeidh moill ar Bhallstáit a n-oibleagáidí pleanála agus tuairiscithe faoin Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide a chomhlíonadh. A mhaithe leis na córais tuairiscithe faoi fhaisnéis aeráide atá ann cheana agus atá seanbhunaithe (faoin Rialachán um Shásraí Faireacháin agus comhtháite sa Rialachán Rialachais), tá nósanna imeachta i bhfeidhm chun a áirithiú go mbeidh tuairiscí maidir hastaíochtaí gás ceaptha teasa ann in am, go ndéantar rialú cáilíochta orthu, gur féidir aghaidh a thabhairt ar bhearnaí, agus gur féidir cúnaimh a thabhairt do na Ballstáit nach gcomhlíonann a n-oibleagáidí tuairiscithe.

D'fhéadfadh sé go mbeidh beartais ar leibhéal an Aontais agus ar an leibhéal náisiúnta easnamhach chun aeráidneodracht nó dul chun cinn a bhaint amach. Ar an gcúis sin, déantar foráil sa togra maidir le measúnú rialta ar dhul chun cinn, athbhreithniú, moltaí agus beartais bhreise. Déantar foráil sa togra freisin maidir le measúnú agus le tograí chun sprioc 2030 an Aontais um laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a mhéadú agus conair a shocrú.

Ní eascraíonn rioscaí suntasacha nua nach gcumhdófaí faoi chreat rialaithe inmheánaigh atá ann cheana mar gheall ar an tionscnamh sin.

- 2.2.3. *Meastachán ar chost-éifeachtúlacht na rialuithe agus an bonn cirt atá leis sin (cóimheas “costais rialaithe ÷ luach na gcistí gaolmhara arna mbainistiú”) agus measúnú ar an leibhéal riosca earráide a mheastar a bheidh ann (tráth an íocaíocht a dhéanamh agus tráth an clár a dhúnadh)*

Ní eascraíonn rialuithe/rioscaí suntasacha nua nach gcumhdófaí faoi chreat rialaithe inmheánaigh atá ann cheana mar gheall ar an tionscnamh seo.

Sonraigh na bearta coisctheacha agus cosanta atá ann cheana nó atá beartaithe, e.g. ón Straitéis Frithchalaíse.

Níor beartaíodh aon bhearta eile seachas feidhmiú an Rialacháin Airgeadais.

3. AN TIONCHAR AIRGEADAIS A MHEASTAR A BHEIDH AG AN TOGRA/TIONSCNAMH

3.1. Ceannteidil an chreata airgeadais ilbhliantúil agus na línte buiséid nua atá beartaithe

Ceannteid eal an chreata airgeadais ilbhliantúil	Líne buiséid	Type of caiteachas	Ranníocaíocht			
	Uimhir 5 (7) [Ceannteideal “An Riarachán Poiblí Eorpach”]	LD/LN ³⁹ .	ó thíortha de chuid CSTE ⁴⁰	ó thíortha is iarrthóirí ⁴¹	ó thrú tíortha	de réir bhrí Airteagal [21(2) (b)] den Rialachán Airgeadais
	34 01 01 01 / 20 02 01 02 34 01 02 01 / 20 02 06 01	Neamhdhif.	NÍL	NÍL	NÍL	NÍL

³⁹ LD = Leithreasuithe difreáilte / LN = Leithreasuithe neamhdhifreáilte.

⁴⁰ CSTE: Comhlachas Saorthrádála na hEorpa.

⁴¹ Tíortha is iarrthóirí agus, nuair is iomchuí, tíortha ó na Balcáin Thiar a d'fhéadfadh a bheith ina n-iarrthóirí.

3.2. An tionchar a mheastar a bheidh ar chaiteachas

3.2.1. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar chaiteachas

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil:	5 (7)	"Caiteachas riaracháin"
---	-------	-------------------------

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Tar éis 2027	IOMLÁN N
Acmhainní daonna		0.300	0.450	0.600	0.600	0.600	0.600	0.600	0.600		4.350
Caiteachas riaracháin eile		0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050		0.400
IOMLÁIN leithreasuithe faoi CHEANNTEIDEAL 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil	(Iomlán gealltanais = Iomlán íocaíochtaí)	0.350	0.500	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650		4.750

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Tar éis 2027	IOMLÁN N
IOMLÁN leithreasuithe ar fud na gCEANNTEIDEAL den chreat airgeadais ilbhliantúil	Gealltanais	0.350	0.500	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650		4.750
	Íocaíochtaí	0.350	0.500	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650		4.750

3.2.2. *Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar leithreasuithe de chineál riaracháin*

- Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe de chineál riaracháin
- Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe de chineál riaracháin mar a mhínítear thíos:

EUR milliúin (go dtí an trú deachúil)

Blianta	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IOMLÁN
---------	------	------	------	------	------	------	------	------	--------

HEADING 5 (7) den chreat airgeadais ilbhliantúil									
Acmhainní daonna	0.300	0.450	0.600	0.600	0.600	0.600	0.600	0.600	4.350
Caiteachas riaracháin eile	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.400
Subtotal HEADING 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil	0.350	0.500	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	4.750

IOMLÁN	0.350	0.500	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	0.650	4.750
---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Na leithreasuithe is gá le haghaidh acmhainní daonna agus caiteachas eile de chineál riaracháin, cumhdófar iad leis na leithreasuithe sin san Ard-Stiúirthóireacht atá sannta cheana do bhainistíocht an bhirt agus/nó atá athshannta laistigh den Ard-Stiúirthóireacht, mar aon le haon leithdháileadh breise a d'fhéadfaí a thabhairt don Ard-Stiúirthóireacht atá i mbun bainistíochta faoi chuimsiú an nós imeachta maidir le leithdháileadh bliantúil i bhfianaise na srianta buiséadacha.

3.2.2.1. Na hacmhainní daonna a mheastar a bheidh riachtanach

- Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear acmhainní daonna.
- Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear acmhainní daonna mar a mhínítear thíos:

Sloinnfear an meastachán in aonaid de choibhéis lánaimseartha

Blianta		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Poist don phlean bunaíochta (oifigigh agus foireann shealadach)									
Ceannteideal 7 agus Oifigí Ionadaíocht an Choimisiúin		2	3	4	4	4	4	4	4
Toscaireachtaí									
Taighde									
• Foireann sheachtrach (i gcoibhéis lánaimseartha: FTE) - AC, AL, END, INT agus JED ⁴²									
Ceannteideal 7									
Arna maoiniú as CEANNTHEIDEAL 7 den chreat airgeadais ilbhliantúil	- sa cheanncheathrú								
	- i dtoscaireachtaí								
arna maoiniú as imchlúdach an chláir ⁴³	- sa cheanncheathrú								
	- i dtoscaireachtaí								
Taighde									
Eile (sonraigh)									
IOMLÁN		2	3	4	4	4	4	4	4

Soláthrófar na hacmhainní daonna is gá le baill foirne ón Ard-Stiúrthóireacht a bhfuil bainistíocht an bhirt faoina gcúram cheana agus/nó ar athshannadh a gcúraimí laistigh den Ard-Stiúrthóireacht, mar aon le haon leithdháileadh breise a d'fhéadfaí a thabhairt don Ard-Stiúrthóireacht atá i mbun bainistíochta faoi chuimsiú an nós imeachta maidir le leithdháileadh bliantúil i bhfianaise na srianta buiséadacha.

Cur síos ar na cúraimí a bheidh le déanamh:

Oifigigh agus pearsanra sealadach	Tá an t-éileamh ar acmhainní daonna breise (4 FTE faoi 2022 – riarthóirí) teoranta do dhréachtú, d'fhormheas idirinstiúideach agus d'fhaireachán breise AS an Dlí Aeráide 'stricto sensu', gan an ghné comhordúcháin/cumarsáide a cur san áireamh. Mar sin féin, tá na himpleachtaí maidir le hualach oibre breise i dtéarmaí thionscnaimh reachtacha agus neamhreachtacha an Dlí Aeráide i bhfad níos leithne agus léireofar iad áit éigin eile.
Pearsanra seachtrach	Neamhbhainteach

3.2.3. Ranníocaíochtaí ó thrú páirtithe

I gcás an togra/tionscnaimh seo:

⁴² AC = Ball foirne ar conradh; AL = Ball foirne áitiúil; END = Saineolaí náisiúnta ar iasacht; INT = Ball foirne gníomhaireachta; JPD = Saineolaithe sóisearacha i dtoscaireachtaí.

⁴³ Fo-uasteorainn d'fhoireann sheachtrach arna cumhdach ag leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí (na seanlínte "BA").

- ní dhéantar foráil maidir le cómhaoiniú le tríú páirtithe
- déantar foráil maidir leis an gcómhoiniú le tríú páirtithe atá réamh-mheasta thíos:

Leithreasuithe in EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

Blianta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IOMLÁN N
Sonraigh an comhlacht cómhaoinithe								
IOMLÁN leithreasuithe cómhaoinithe								

3.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar ioncam

- Ní bheidh tionchar airgeadais ar bith ag an togra ar ioncam.
- Beidh an tionchar airgeadais seo a leanas ag an togra/tionscnamh:
 - ar acmhainní dílse
 - ar ioncam eile

RÁITEAS AIRGEADAIS REACTACH ‘GNÍOMHAIREACHTAÍ’

an Ghníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil

Clár

1. LEAGAN AMACH AN TOGRA/TIONSCNAIMH
 - 1.1. Teideal an togra/tionscnaimh
 - 1.2. Réimsí beartais lena mbaineann
 - 1.3. Baineann an togra le
 - 1.4. Cuspóirí
 - 1.4.1. Cuspóirí ginearálta
 - 1.4.2. Cuspóirí sonracha
 - 1.4.3. An toradh agus an tionchar a mheastar a bheidh ann
 - 1.4.4. Táscairí feidhmíochta
 - 1.5. Forais an togra/tionscnaimh
 - 1.5.1. Na ceanglais is gá a chomhlíonadh sa ghearrthéarma nó san fhadtéarma, lena n-áirítear amlíne mhionsonraithe maidir le cur chun feidhme céimneach an tionscnaimh
 - 1.5.2. Breisluach a bhaineann le rannpháirteachas AE
 - 1.5.3. Ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí eile den sórt sin san am a chuaigh thart
 - 1.5.4. Comhoiriúnacht don Chreat Airgeadais Ibhliantúil agus sineirgíochtaí a d’fhéadfadh a bheith ann le hionstraimí iomchuí eile
 - 1.5.5. Measúnú ar na roghanna éagsúla maoinithe atá ar fáil, lena n-áirítear na féidearthachtaí athshannadh a dhéanamh
 - 1.6. Fad an togra/tionscnaimh agus an tionchar airgeadais a mheastar a bheidh aige
 - 1.7. Modhanna bainistíochta atá beartaithe
2. BEARTA BAINISTÍOCHTA
 - 2.1. Rialacha faireacháin agus tuairiscithe
 - 2.2. Córas bainistíochta agus rialaithe
 - 2.2.1. An bonn cirt atá leis na modhanna bainistíochta, le sásraí cur chun feidhme an mhaoinithe, leis na coinníollacha íocaíochta agus leis an straitéis rialaithe atá beartaithe
 - 2.2.2. Faisnéis faoi na rioscaí a aithníodh agus na córais rialaithe inmheánacha a cuireadh ar bun chun na rioscaí a mhaolú
 - 2.2.3. Meastachán ar chost-éifeachtúlacht na rialuithe agus an bonn cirt atá leis sin
 - 2.3. Bearta chun calaois agus neamhrialtachtaí a chosc
3. AN TIONCHAR AIRGEADAIS A MHEASTAR A BHEIDH AG AN TOGRA/TIONSCNAMH

- 3.1. Ceannteidil an chreata airgeadais ilbhliantúil agus na línte buiséid ar a n-imreofar tionchar
- 3.2. An tionchar a mheastar a bheidh ar chaiteachas
 - 3.2.1. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar chaiteachas
 - 3.2.2. An tionchar a mheastar a bheidh ar leithreasuithe [comhlachta]
 - 3.2.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar acmhainní daonna [comhlachta]
 - 3.2.4. Comhoiriúnacht don chreat airgeadais ilbhliantúil reatha
 - 3.2.5. Ranníocaíochtaí ó thríú páirtithe
- 3.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar ioncam

RÁITEAS AIRGEADAIS REACHTACH ‘GNÍOMHAIREACHTAÍ’

1. LEAGAN AMACH AN TOGRA/TIONSCNAIMH

1.1. Teideal an togra/tionscnaimh

Rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear creat chun aeráidneodracht a bhaint amach agus lena leasaítear Rialachán (AE) 2018/1999 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle (An Dlí Aeráide Eorpach)

1.2. Réimsí beartais lena mbaineann

Gníomhaíocht aeráide

Teideal 34 (CAI 2014/20) Teideal 09 (CAI 2021/27)

1.3. Baineann an togra le

beart nua

beart nua a leanann treoirthionscadal/réamhbheart⁴⁴

síneadh ar bheart atá ann cheana

beart nó bearta a chumasc i dtaca le beart eile/beart nua

1.4. Cuspóirí

1.4.1. Cuspóirí ginearálta

Tá sé d'aidhm ag an Rialachán atá molta creat a bhunú chun aeráidneodracht an Aontais a bhaint amach, le cuspóir aeráidneodrachta an Aontais ceangailteach le haghaidh 2050, lena ndéantar foráil maidir le hathbhreithniú a dhéanamh ar sprioc 2030 an Aontais um laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa atá ann cheana a mhéadú agus le conair a shocrú i dtaca le 2050, gníomhaíocht um oiriúnú don athrú aeráide agus próiseas rialachais chun an tAontas a choinneáil ar an mbóthar ceart chun an cuspóir sin a bhaint amach.

Tá an togra i gcroílár an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip, ceann de na sé uailmhian phríomha a leagtar amach i dTreoirlíne Polaitiúla Uachtaráin von der Leyen.

1.4.2. Cuspóirí sonracha

Cuspóir sonrach Uimh. 1: Aeráidneodracht a bhaint amach trí mhargadh carbóin an Aontais a fheidhmíonn go maith agus creat oibriúcháin cothrom le haghaidh Bhallstáit an Aontais chun astaíochtaí a laghdú in earnálacha eile

Gníomhaíochtaí ABM/ABB lena mbaineann: Comhaontú Glas don Eoraip

⁴⁴ Mar a thagraítear dó in Airteagal 58(2)(a) nó (b) den Rialachán Airgeadais.

1.4.3. *An toradh agus an tionchar a mheastar a bheidh ann*

Sonraigh an tionchar a bheadh ag an togra/tionscnamh ar na tairbhithhe/grúpaí ar a bhfuil sé dírithe.

Tá sé d'aidhm ag an togra an creat chun aeráidneodracht an Aontais a bhaint amach a bhunú. Sa ghrinnanailís a rinneadh mar thacaíocht leis an teachtaireacht maidir le 'Pláinéad Glan do Chách' scrúdaítear conas is féidir aeráidneodracht a bhaint amach trí fhéachaint ar na príomhearnálacha eacnamaíocha uile. Leanfaidh na héifeachtaí ar na hearnálacha sin ó thograí comhlántacha a d'fhéadfadh a bheith ann ina dhiaidh sin chun reachtaíocht agus beartais atá ann cheana a leasú nó le haghaidh beartais bhreise. Maidir leis an leibhéal náisiúnta, is ar bhonn nádúr agus raon feidhme na mbeart náisiúnta a roghnaíonn na Ballstáit chun an beartas a chur chun feidhme a chinnfear cé hiad na geallsealbhóirí a mbeidh tionchar acu orthu.

Trí na próisis faireacháin agus tuairiscithe a thógáil ar na cinn atá sa Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide ba cheart go ndéanfaí an t-ualach riaracháin le haghaidh na mBallstát a laghdú agus go ndéanfaí cáilíocht na faisnéise agus na trédhearcachta a fheabhsú san am céanna. Tá sé d'aidhm ag an togra chomh maith an measúnú a shioncrónú le hamlínte Chomhaontú Pháras.

1.4.4. *Táscairí feidhmíochta*

Sonraigh na táscairí chun faireachán a dhéanamh ar dhul chun cinn agus ar ghnóthachain.

Ba cheart a áirithiú le cur chun feidhme an togra go bhfuil an tAontas agus na Ballstáit ar an mbóthar ceart chun aeráidneodracht an Aontais a bhaint amach faoi 2050 agus go dtiocfaidh feabhas ar a n-iarrachtaí oiriúnacháin.

Is táscairí sonracha iad seo a leanas le haghaidh faireachán ar chur chun feidhme an togra:

Leibhéal an laghdaithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa san Aontas (arna thuairisciú faoi Rialachán (AE) 2018/1999)

Gníomhaíocht maidir le hoiriúint don athrú aeráide (arna thuairisciú faoi Rialachán (AE) 2018/1999) agus líon na mBallstát ag a bhfuil straitéisí agus pleananna oiriúnacháin (mar a shonraítear sa togra)

1.5. **Forais an togra/tionscnaimh**

1.5.1. *Na ceanglais is gá a chomhlíonadh sa ghearrthéarma nó san fhadtéarma, lena n-áirítear amlíne mhionsonraithe maidir le cur chun feidhme céimneach an tionscnaimh.*

Tá institiúidí ábhartha an Aontais agus na Ballstáit leis na bearta is gá a dhéanamh chun an togra a chur chun feidhme. Ní mór do na Ballstáit an dearcadh fadtéarmach a chomhtháthú tuilleadh ina bpleananna agus a dtuarascálacha faoin Rialachán Rialachais. Tá an Coimisiún le cúraimí éagsúla a dhéanamh amhail athbhreithniú a dhéanamh ar an sprioc le haghaidh 2030 agus ar gach ionstraim beartais ábhartha a bhaineann leis an sprioc sin, conair a shocrú, measúnú a dhéanamh ar chomhsheasmhacht an chreata beartais atá ann cheana, measúnú a dhéanamh gach cúig bliana, agus moltaí agus beartais bhreise a eisiúint ar leibhéal an Aontais.

1.5.2. *Breisluch a bhaineann le rannpháirteachas AE (d'fhéadfadh an luach breise a bheith ann mar thoradh ar fhachtóirí éagsúla, e.g. deimhneacht dhlíthiúil, breis éifeachtachta, comhlántachtaí, nó gnóthachain de thoradh comhordú). Chun críocha an phointe seo, is é a chiallaíonn "breisluch a bhaineann le rannpháirteachas AE" an luach a thagann as*

idirghabháil an Aontais ar luach é atá sa bhreis ar an luach a bheadh ann dá mbeadh na Ballstáit ag feidhmiú leo féin.

Is dúshlán trasteorann é an t-athrú aeráide nach féidir a réiteach trí ghníomhaíochtaí náisiúnta nó áitiúla amháin. Le gníomhaíocht chomhordaithe an Aontais is féidir gníomhaíocht náisiúnta agus áitiúil a fhorlíonadh agus cur le gníomhaíocht náisiúnta agus áitiúil go héifeachtach agus déantar gníomhaíocht aeráide a fheabhsú.

1.5.3. Ceachtanna a foghlaimíodh ó thaithí eile den sórt sin san am a chuaigh thart

Chuir an tAontas creat cuimsitheach beartas i bhfeidhm chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú. Tá an geilleagar á nuachóiriú agus á chlaohlú cheana mar gheall air agus é d'aidhm aige aeráidneodracht a bhaint amach. Idir 1990 agus 2018, laghdaíodh astaíochtaí gás ceaptha teasa 23 % mar gheall air, agus san am céanna tháinig méadú 61 % ar an ngeilleagar. Meastar, áfach, nach laghdófaí astaíochtaí gás ceaptha teasa ach 60 % faoi 2050 leis na beartais atá ann faoi láthair agus dá bhrí sin tá go leor le déanamh fós chun aeráidneodracht a bhaint amach.

1.5.4. Comhoiriúnacht don Chreat Airgeadais Ilbhliantúil agus sineirgíochtaí a d'fhéadfadh a bheith ann le hionstraimí iomchuí eile

Tá sé d'aidhm ag an togra an creat beartas atá ann faoi láthair a chomhlánú trí threo taistil fadtéarmach a leagan amach agus an cuspóir aeráidneodrachta faoi 2050 a chumhdach i ndlí an Aontais, feabhas a chur ar iarrachtaí maidir le hoiriúnú, próiseas a bhunú chun conair, measúnú rialta agus próiseas i gcás dul chun cinn easnamhach nó neamhréireachtaí a leagan amach agus a thabhairt cothrom le dáta go dtí 2050. Leis an gcreat sin, cuirtear de chúram ar an gCoimisiún tograí a mheasúnú agus a dhéanamh chun sprioc 2030 an Aontais um laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a mhéadú chun a comhsheasmhacht le cuspóir aeráidneodrachta 2050 a áirithiú. Tá sé i gcomhréir leis an Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide.

1.5.5. Measúnú ar na roghanna éagsúla maoinithe atá ar fáil, lena n-áirítear na féidearthachtaí athshannadh a dhéanamh

-

1.6. Fad an togra/tionscnaimh agus an tionchar airgeadais a mheastar a bheidh aige

tréimhse theoranta

- Togra/tionscnaimh i bhfeidhm ón [LL/MM]BBBB go dtí an [LL/MM]BBBB
- Tionchar airgeadais ó BBBB go BBBB

tréimhse neamhtheoranta

- Cuirfear chun feidhme é le linn na tréimhse tosaigh ó 2020 ar feadh tréimhse neamhtheoranta,
- agus cuirfear ag feidhmiú go hiomlán ina dhiaidh sin é.

1.7. Modhanna bainistíochta atá beartaithe

Bainistíocht dhíreach a dhéanann an Coimisiún trí

- na gníomhaireachtaí feidhmiúcháin

Bainistíocht atá comhroinnte leis na Ballstáit

Bainistíocht indíreach trí chúraimí a bhaineann le cur chun feidhme an bhuiséid a shannadh dóibh seo a leanas:

eagraíochtaí idirnáisiúnta agus a ngníomhaireachtaí (tabhair sonraí);

BEI agus an Ciste Eorpach Infheistíochta;

comhlachtaí dá dtagraítear in Airteagal 70 agus in Airteagal 71;

comhlachtaí dlí phoiblí;

comhlachtaí arna rialú ag an dlí príobháideach agus a bhfuil misean seirbhíse poiblí acu sa mhéid go gcuireann siad rátháíochtaí leordhóthanacha airgeadais ar fáil;

comhlachtaí arna rialú ag dlí príobháideach Ballstáit, a gcuirtear de chúram orthu comhpháirtíochtaí príobháideacha poiblí a chur chun feidhme, agus a sholáthraíonn rátháíochtaí leordhóthanacha airgeadais;

daoine a gcuirtear de chúram orthu bearta sonracha a chur chun feidhme in CBES de bhun Theideal V de CAE, ar daoine iad a aithnítear sa bhunghníomh ábhartha.

Nótaí

Tacóidh an Ghníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil leis an gCoimisiún i gcomhréir lena a clár oibre bliantúil chun na tuarascálacha measúnaithe cúig bliana ar dhul chun cinn i dtaca le haeráidneodracht a ullmhú agus chun faireachán agus meastóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn i ndáil le hoiriúnú faoin Rialachán seo. Déanfaidh EEA an obair sin mar chuid dá sainordú reatha agus i gcomhréir leis an “Doiciméad Clársceidealaithe Aonair” lena leagtar amach clár oibre ilbhliantúil agus bliantúil EEA (Airteagal 32 Rialacháin 2019/715 – Rialachán Réime Airgeadais).

2. BEARTA BAINISTÍOCHTA

2.1. Rialacha faireacháin agus tuairiscithe

Sonraigh minicíocht na mbeart agus na coinníollacha atá leo

Leis an togra seo cuirtear leis an gcreat stóinsithe trédhearcachta le haghaidh astaíochtaí gás ceaptha teasa agus faisnéis aeráide eile atá sa Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide, seachas sruthanna breise tuarascála a bheith á mbunú ag na Ballstáit. Sioncronaíodh uainiú mheasúnúcháin an Choimisiúin le hamlínte Chomhaontú Pháras agus leis an athbhreithniú dá bhforáiltear faoin Rialachán Rialachais. Tá nasc ag próiseas mholtaí an Choimisiúin leis an measúnú a dhéanann an Coimisiún gach cúig bliana.

2.2. Córas bainistíochta agus rialaithe

2.2.1. *An bonn cirt atá leis na modhanna bainistíochta, le sásraí cur chun feidhme an mhaoinithe, leis na coinníollacha íocaíochta agus leis an straitéis rialaithe atá beartaithe*

D'fhéadfadh sé go mbeidh moill ar Bhallstáit ina n-oibleagáidí pleanála agus tuairiscithe faoin Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide. A bhfuil leis na córais tuairiscithe atá ann cheana agus atá seanbhunaithe maidir le faisnéis aeráide (faoin Rialachán um Shásraí Faireacháin agus comhtháite sa Rialachán Rialachais), tá nósanna imeachta i bhfeidhm chun a áirithiú go gcuirfead tuarascálacha ar astaíochtaí gás ceaptha teasa isteach in am, go ndéanfar rialú cáilíochta orthu, gur féidir aghaidh a thabhairt ar bhearnaí, agus gur féidir cúnaimh a thabhairt do na Ballstáit nach gcomhlíonann a n-oibleagáidí tuairiscithe.

Beartais ar leibhéal an Aontais agus ar an leibhéal náisiúnta chun aeráidneodracht nó dul chun cinn a bhaint amach, d'fhéadfadh sé go mbeidís easnamhach. Ar an gcúis sin, déantar foráil sa togra maidir le measúnú rialta ar dhul chun cinn, athbhreithniú, moltaí agus beartais bhreise. Déantar foráil sa togra freisin maidir le measúnú agus le tograí chun sprioc 2030 an Aontais um laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a mhéadú agus conair a shocrú.

Maidir leis an straitéis chun caiteachas breise gníomhaireachtaí a rialú, oibríonn na Gníomhaireachtaí Díláraithe uile i ndlúthchomhair le Seirbhís an Choimisiúin um Iniúcháireacht Inmheánach chun comhlíonadh caighdeáin iomchuí i ngach réimse den chreat rialála inmheánach a áirithiú. Beidh feidhm ag na socruithe sin maidir le ról na nGníomhaireachtaí i dtaca leis an togra seo chomh maith.

Ina theannta sin, gach bliain airgeadais, déanann Parlaimint na hEorpa, de bhun moladh ón gComhairle agus na torthaí ó Chúirt Iniúcháirí na hEorpa á gcur san áireamh, a bhreithniú cé acu ar cheart nó nár cheart urscaoileadh a dheonú do na Gníomhaíochtaí as an mbuiséad a chur chun feidhme.

2.2.2. *Faisnéis faoi na rioscaí a aithníodh agus na córais rialaithe inmheánacha a cuireadh ar bun chun na rioscaí a mhaolú*

I ndáil le húsáid dhlíthiúil, eacnamaíoch, éifeachtúil agus éifeachtach na leithreasuithe a eascraíonn as na bearta atá le déanamh ag EEA i gcomhthéacs an togra seo, ní fhágann an tionscnamh seo gur ann do rioscaí suntasacha nua nach gcumhdófaí faoi chreat rialaithe inmheánach atá ann cheana. Cuirfear tús leis na gníomhaíochtaí atá le déanamh i gcomhthéacs an togra seo in 2022 sa chreat airgeadais ilbhliantúil nua (CAI).

2.2.3. *Meastachán ar chost-éifeachtúlacht na rialuithe agus an bonn cirt atá leis sin (cóimheas “costais rialaithe ÷ luach na gcistí gaolmhara arna mbainistiú”) agus measúnú ar an leibhéal riosca earráide a mheastar a bheidh ann (tráth an íocaíocht a dhéanamh agus tráth an clár a dhúnadh)*

Soláthraítear córais bhainistíochta agus rialaithe sna Rialacháin lena rialaítear feidhmiú EEA faoi láthair. Oibríonn an comhlacht sin i ndlúthchomhar le Seirbhís um Iniúchóireacht Inmheánach an Choimisiúin lena áirithiú go gcomhlíontar na caighdeáin iomchuí i réimsí uile an chreata rialaithe inmheánaigh.

Gach bliain, déanann Parlaimint na hEorpa, de bhun moladh ón gComhairle, urscaoileadh a dheonú don dá EEA araon as an mbuiséad a chur chun feidhme.

2.3. Bearta chun calaois agus neamhrialtachtaí a chosc

Sonraigh na bearta coisctheacha agus cosanta atá ann cheana nó atá beartaithe, e.g. ón Straitéis Frithchhalaoise.

Chun calaois, éilliú agus aon ghníomhaíocht neamhdhleathach eile a chomhrac, tá feidhm gan srian maidir le EEA ag forálacha Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Meán Fómhair 2013 maidir le himscrúduithe arna ndéanamh ag an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF). Tá straitéis frithchhalaoise thiomnaithe agus plean gníomhaíochta a thagann aisti ag EEA. Ina theannta sin, sa Rialachán lena mbunaítear EEA leagtar amach na forálacha maidir le cur chun feidhme agus rialú buiséad agus rialacha airgeadais is infheidhme, lena n-áirítear forálacha a bhfuil sé d'aidhm acu calaois agus neamhrialtachtaí a chosc.

3. AN TIONCHAR AIRGEADAIS A MHEASTAR A BHEIDH AG AN TOGRA/TIONSCNAMH

3.1. Ceannteidil an chreata airgeadais ilbhliantúil agus na línte buiséid ar a n-imreofar tionchar

- Línte buiséid atá ann cheana

In ord cheanteidil agus línte buiséid an chreata airgeadais ilbhliantúil.

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil	Líne buiséid	Type of caiteachas	Ranníocaíocht			
	Uimhir	LD/LN	ó thíortha de chuid CSTE ⁴⁵	ó thíortha is iarrthóirí ⁴⁶	ó thrú tíortha	de réir bhrí Airteagal 21(2)(b) den Rialachán Airgeadais
02 (03)	07 02 06 00 (09 10 02) 34 02 03 (09 02 03)	Difr	TÁ	TÁ	TÁ	NÍL

- Línte nua buiséid atá á n-iarraidh: Neamhbhainteach

⁴⁵ CSTE: Comhlachas Saorthrádála na hEorpa.

⁴⁶ Tíortha is iarrthóirí agus, nuair is iomchuí, tíortha ó na Balcáin Thiar a d'fhéadfadh a bheith ina n-iarrthóirí.

3.2. An tionchar a mheastar a bheidh ar chaiteachas

3.2.1. Achoimre ar an tionchar a mheastar a bheidh aige ar chaiteachas

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil:	2 (3)	Ceannteideal 2: Fás Inbhuanaithe; Acmhainní Nádúrtha (Ceannteideal 3: Acmhainní nádúrtha agus comhshaol - amhail ó 2021)
---	-------	---

EEA: 07 02 06 (09 10 02)			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IOMLÁN
Teideal 1:	Gealltanais	(1)	0.000	0.000	0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.870
	Íocaíochtaí	(2)	0.000	0.000	0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.870
Teideal 2:	Gealltanais	(1a)	0.000	0.000	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.300
	Íocaíochtaí	(2a)	0.000	0.000	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.050	0.300
Teideal 3:	Gealltanais	(3 a)									
	Íocaíochtaí	(3b)									
IOMLÁN leithreasuithe le haghaidh [EEA]	Gealltanais	=1+1a +3a	0.000	0.000	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	1.170
	Íocaíochtaí	=2+2a +3b	0.000	0.000	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	1.170

Ceannteideal an chreata airgeadais ilbhliantúil:	5 (7)	“Caiteachas riaracháin” – ráiteas airgeadais ar leith maidir leis an tionchar ar AS CLIMA
---	-------	---

EUR milliúin (go dtí an tré deachúil)

		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IOMLÁN
IOMLÁN leithreasuithe faoi CHEANNTEIDIL 1 go 5 (1 go 7) den chreat airgeadais ilbhliantúil*	Gealltanais	0.000	0.000	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	1.170
	Íocaíochtaí	0.000	0.000	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	0.195	1.170

* Tabharfar d'aire go bhfuil riachtanais bhreise ag EEA le comhlíonadh trí aistriú ó bhuiséad LIFE go líne buiséid na gníomhaireachta

3.2.2. *An tionchar a mheastar a bheidh ann ar leithreasuithe EEA*

- Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí
- Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí mar a mhínítear thíos:

3.2.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar acmhainní daonna EEA

3.2.3.1. Achoimre

- Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfeadh leithreasuithe de chineál riaracháin
- Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfeadh leithreasuithe de chineál riaracháin mar a mhínítear thíos:

EUR milliúin (go dtí an tríú deachúil)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IOMLÁN
Gníomhairí sealadacha (Gráid AD)									
Gníomhairí sealadacha (Gráid AST)									
Baill foirne ar Conradh*			0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.870
Saineolaithe náisiúnta ar iasacht									
IOMLÁN			0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.145	0.870

* bunaithe ar mheánchostas EUR 55 000 le haghaidh baill foirne ar Conradh ar a gcuirtear comhéifeacht ceartúcháin EEA i bhfeidhm i.e. $1.319 \times 55\,000 = \text{EUR } 72\,545$ gan fhorchostais i dteideal 2 a chur san áireamh

Riachtanais foirne (FTE):

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IOMLÁN
Gníomhairí sealadacha (Gráid AD)									
Gníomhairí sealadacha (Gráid AST)									
Baill foirne ar Conradh*			2	2	2	2	2	2	
Saineolaithe náisiúnta ar iasacht									
IOMLÁN			2	2	2	2	2	2	

3.2.3.2. Na hacmhainní daonna a mheastar a bheidh riachtanach don mháthair-Ard-Stiúrthóireacht

- Ní éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear acmhainní daonna.
- Éilíonn an togra/tionscnamh go n-úsáidfear acmhainní daonna mar a mhínítear thíos:

Sloinnfear an meastachán i méideanna iomlána (nó go dtí an Iú deachúil ar a mhéad)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Poist don phlean bunaíochta (oifigigh agus foireann shealadach)								
XX 01 01 01 (Ceanncheathrú agus Oifigí Ionadaíocht an Choimisiúin)	2	3	4	4	4	4	4	4
XX 01 01 02 (Toscaireachtaí)								
XX 01 05 01 (Taighde indíreach)								
10 01 05 01 (Taighde díreach)								
• Foireann sheachtrach (i gcoibhéis lánaimseartha: FTE)⁴⁷								
XX 01 02 01 (AC, END, INT ón “imchlúdach iomlánaíoch”)								
XX 01 02 02 (AC, AL, END, INT agus JPD sna toscaireachtaí)								
XX 01 04 bb ⁴⁸	- sa cheanncheathrú ⁴⁹							
	- i dtoscaireachtaí							
XX 01 05 02 (CA, SNE, INT – Taighde indíreach)								
10 01 05 02 (CA, INT, SNE – Taighde díreach)								
Línte buiséid eile (sonraigh)								
IOMLÁN	2	3	4	4	4	4	4	4

Is é **34** an réimse beartais nó an teideal buiséid lena mbaineann in 2020

Is é **09** an réimse beartais nó an teideal buiséid lena mbaineann in 2021-27

⁴⁷ AC = Ball foirne ar conradh; AL = Ball foirne áitiúil; END = Saineolaí náisiúnta ar iasacht; INT = Ball foirne gníomhaireachta; JPD = Saineolaithe sóisearacha i dToscaireachtaí.

⁴⁸ Fo-uasteorainn d'fhoireann sheachtrach arna cumhdach ag leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí (na seanlínte "BA").

⁴⁹ Go príomha le haghaidh Cistí Struchtúracha, an Ciste Eorpach Talmhaíochta um Fhorbairt Tuaithe (CETFT) agus an Ciste Eorpach Iascaigh (CEI).

Soláthrófar na hacmhainní daonna is gá le baill foirne ón Ard-Stiúrthóireacht a bhfuil bainistíocht an bhirt faoina gcúram cheana agus/nó ar athshannadh a gcúraimí laistigh den Ard-Stiúrthóireacht, mar aon le haon leithdháileadh breise a d'fhéadfaí a thabhairt don Ard-Stiúrthóireacht atá i mbun bainistíochta faoi chuimsiú an nós imeachta maidir le leithdháileadh bliantúil i bhfianaise na srianta buiséadacha.

3.2.4. *Comhoiriúnacht don chreat airgeadais ilbhliantúil reatha*

- Tá an togra/tionscnamh comhoiriúnach don chreat airgeadais ilbhliantúil reatha.
- Beidh athchlárú an cheantheidil ábhartha sa chreat airgeadais ilbhliantúil ag gabháil leis an togra/tionscnamh seo.
- Éilíonn an togra/tionscnamh go gcuirfear an ionstraim sholúbthachta i bhfeidhm nó go ndéanfar athbhreithniú ar an gcreat airgeadais ilbhliantúil.

3.2.5. *Ranníocaíochtaí ó thríú páirtithe*

- Ní dhéantar foráil sa togra/tionscnamh maidir le cómhaoiniú le tríú páirtithe.
- Déantar foráil sa togra/tionscnamh maidir le cómhaoiniú atá réamh-mheasta thíos:

3.3. An tionchar a mheastar a bheidh ar ioncam

- Ní bheidh tionchar airgeadais ar bith ag an togra ar ioncam.
- Beidh an tionchar airgeadais seo a leanas ag an togra/tionscnamh:
 - ar acmhainní dílse
 - ar ioncam eile
 - má tá an t-ioncam sannta do línte caiteachais, sonraigh sin